

המציפה

ערתו שבועי

לכל עניני החיים, לספרות ולמדעים ולכל עניני היהודים.

יוצא לאור בכל ערב שבת.

מחיר ההתימה על המצפה

כאוסטריא אינגלן:
לשנה 7. — בתרים
חצי שנה 3.50
רבע 1.75

כאושטריא:
לשנה 8. — בתרים
ביתר הארצות:
לשנה 9 בתרים — 9.50 פראנק.

מחיר גליון בודד 14 הלר.
ברכת מדי 60 הלר. הודעת אירוסין כתר.
זו או זו בראש הגליון שני בתרים
אין הנחה מהמחיר.

מודעות

כפי גדל השטח ולפי מקומן.
המטנה מקומו עליו להודיענו מיד לא
רק שם מקומו החדש, כי גם שם
מקום בית הדאר הקודם.

קאנטא של פאסטשעק נומר 76.918

האדרסה לבית המערכת ולאדמיניסטראציה

„HAMICPE“ Kraków,

(בתוך לארץ לחוסין: Oesterreich)

בע"פ: רהוב פכאסטמיאנא 32

Kraków, 10 Listopada 1911.

גליון מה

קראקא י"ט מרחשון פ' ורא התרע"ב.

ומפליא הדבר, שלמראה הזרם האמיגרציוני הפעוט לארצנו לא הושם לב עד עכשו [ליסודות הנבחרים האלה, שהיו נענים תומי בקראם ומחזיקים טובה לא מעט על האינסטרקציות, שהיו משיגים, בהיותם אובדי עצות ותועי דרך. מה נעלה איכות היסודות האלה, שגם לבתי היועץ באמריקה, שהיו למשל ולשנינה, המה יודעים להתאקלם!]

נשים עכשו לנשואנו את ארצנו גליציה. כמה ממציאיה היא לתהומות האמיגרציה! יחסי הכלכלה נעשים פה ג'הנמיים ע"י אנודות האברים, במול מסחר המלח, עכוב המסחר בשוק, לקיחת זכות המזיגה, כמה יהודים אנוסים עתה לעזוב את הארץ ולהיכין ילכו? הן כבר צר להם המקום. עתונותנו נוגעת בכל מה שאתם הפצים, הראיתם את העתונות הזאת עוסקת מה בזה? ומפני מה? האם זה ענין פחות חשוב מהפוליטיקה הלאומית, האמצעי לתכלית האחרונה כביכול, שכל פרבן אינו יקר בשבילה? הן מלבד הפרלמנט האוסטרי עוד משרה אחרת ויותר חשובה לנו לפי דעתי והוא כבוש כלכלי של ארצנו. כי אם לא כן, מתי נגיע למטרה? האינו רואים, כי הקרקע מתחיל רועד מתחת רגלינו וכי צרתו של יום אחד מרובה משל החרו בנוגע לתקותנו בא"י? וכל זה בשביל מה? בשביל שלא התבססנו בארץ כראוי עד עכשו והננו מומנים יד בצלחת, באופן שתמיד מוצאות אותנו החליפות בלתי מוכנים. האם לא נפקה עין גם עכשו?... (אמנם כן הגיעה השעה לפקוה עינים ולראות את הנולד. מה שקרה היום למריפוליס ולצירינגה שנלחמים עליהן לכבשן, יוכל לארע מהר גם לא"י ולסוריא, שממלכות אירפה ידועות, גדולות וחזקות מאיטליא, לומשות עליהן עיניהן ללכדן בשעת הכשר ואם לא נמהר להאחז בהן בהמון רב ולהזקיק ידי ממלכת העותמנים להתקים ולעמוד על נפשה, אז נהיה מהצועמים

אחד גדול משפיע נגהות, מהיה ומפרה, שיכול להוצר ע"י רכוז כל האנגריות, יש לנו באופן בזה דבר את הרבה ניצוצות, שבחם דל להאיר את החשכה, אלא רק מהבהבים הם והולכים. בהיסטורית הציונות ומסודותיה נמצא די הזכחות על האמור. אבל עלינו ללמוד להבדיל בין ענין לענין. יש לך דברים, שאינם יותר ממדהורה שניה של דבר קים, שגם זולתה לא היינו חסרים כלום, ובכך מעלת הדברים האלה היא באמת העדרם. וכנגדם יש דבר חדש ומקורי לגמרי, המסוגל רק להביא ולחזק ולתת כח קיום לדבר, שאי אפשר בלעדיו. כזה הוא גם ענין סדור האמיגרציה, שבשום אופן אין לנו לירוא מפני כל הפסד מצדו, מכיון שאין הוא מסיר ממטרת הציונות כמהשבת רבים, אבל מוביל ישר אליה.

הבה נוכיח את זה: הרחבת הישוב בא"י תלויה בשורה ראשונה בשטף אמיגרציוני אדיר לארץ ידועה וקבועה, אבל פה מתעוררת השאלה: להיכן נלך לבקש את הזרם הזה? אולי בתוך גמילי כספנו ועגלי זכבנו? הן כבר אמר המשורר (ניצחק רבינוביץ) בראשית ימי התנועה הציונית: "מה לנו נחלת אבות צבי עדים לפנים, אם בניסם הרבבות וכלבם אננים, מהם איפוא התיאשנו. פוסחים אנו על החללים, אבל שאר היהודים, שלא שמנו ושכחו? אלה שוב, אם התאחו רק קצת, בכל מקום שהם, זה בתנותה זה באצטבתו זה בבית מרחו וכו', גם הם כבדי-תנועה ואין תקוה, כי יתלחבו לעליה לא"י לעבוד עבודת שדה וכרם. הן נקפא הבל אצלם, וצריכים להניחם כן עד שתתיכם שמש תוצאותינו בא"י ותיבאם לידי תנועה. נשאים באופן כזה רק מוכרחי ההגרה" אלה שהתיאשו כבר מארצם, ארץ אוכלת יושביה" ויאחו במקל גדודים, לתור להם מסור מהיה, אותם נקל היה לרכוש לישוב א"י, לפי שאינם מבקשים הצלחות, אלא רק להם.

אברהם ראזמארין פנינה נאכמינאל מאורשים, מרחשון תרע"ב קרעזאן דוד הערמערע שיינדל פרעהליך טיעלעץ מאורשים, מרחשון תרע"ב סטאראווינעץ יוסף לעוו רבקה פריעדמאן מאורשים בהודש מרחשון תרע"ב אנטווערפען בלגיה שיענדישוב גליציה ברגשי אהבה ורעות אברין במו"ט את רעי יקירי מר ליבר פישלער בניעמירוב לארוסו עם מ' פייגא רוזן בווישניא. מיזט להוריהם. צבי הירש פלינגהופר ורעיתו — מושציקסא.

לאנשי קראקא.

נבאי ביהמ"ד של ציפרם מודיעים בזה, כי מפ' וירא עד פ' תומה בהרף הזה ידרוש בכיהמ"ד הזה הרה"ח ר' צבי העשע הרוויץ בן הרה"ג אבדין ז"ל בכל ליל שבת בשעה 7. שומעים יקובלו בספ"י ויתענג ענג רווחי.

להזכיר.

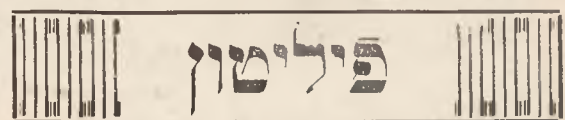
מעין חולין בעזרה"ה היה ענין סדור האמיגרציה על סדר היום של הקונגרס האחרון בעיני רבים. ראו בו מעין עלוקה חדשה, שתמיץ אל תוכה חלק חשוב מבחותינה, שאינם שופעים יותר מדי וחששו שמא יהיה זה על השכון מקצוע עבודה אחר בציונות, שיסכול מזה ובאמת לא היו אלה לגמרי לא צודקים. אנשי המעשה יודעים תמיד את סוד הצמצום והקמון ואת הברכה אשר בהם. הפזור יותר על המדה גורם רק להחלשת הפעולות ולהמעטת הדמות. במקום מאור

סביבי: מעבר לגדר השתרעו גני-ירק עם שמשוניות גבוהות ומשפילות-ראש, דלעות כרסניות השוכבות להן כמנוחה וקשואים ירקקים המציצים בסקרנות מתחת לפרהים הכתומים המכסים עליהם. בינות לערוגות התהלכו בריות כפופות-קומה כשהן מזדקפות לפעמים, מחליפות ביניהן דברים ושוב הן שהות אל האדמה. הנה שם כלים הגנות ומתחיל כר נרחב מוריק כלו בקישוא ירוק ובקצהו נראים עצים בודדים, מבוא ליער הקרוב. הכל היה שמוף זהר השמש, המשקפת על הכל בהיוך של נחת והנינה. אהבה עזה מלאתני, אהבה אל כל היקום, אל נוה-שלום זה.

קפצתי מעל הגדר וארד לתוך הגן, אצל הגדר צמה סרפד-צורב, אבל גם הוא כאלו הרגיש בסכת השלום הפרושה על הכל וילחץ בענוה אל הכלונסאות, כמצטער, על שדרכו להזיק, פסעתי במענית-ההרישה המרופדת ירק נשור ותלוש. האויר היה ספוג ריח של רויה ופוריות, יצורים מזוממים דלנו מנבעול לנבעול בעסקנות יתרה, עברתי במהירות את הגן, כדי שלא אפגוש באיש ואצא אל הכר, הנבלע שם בתחום היער, על פני הכר התרוממו פה ושם נבעות-ירק לא גבוהות, המצהיבות בפרהי-השדה. התמודדתי על אחת הגבעות בשפועה, ככשתי את ראשי בעשב ואשכה את התבל כלה, הרגשתי רק את למיפת-השמש ההוננת אותי כחבה וכרך, והוהו מעם הנירואנה?

עבר בן-אכרים וזכה בידו, הוא דורך בתקיפות בחול העמוק וההם, אכד לא צורב, ומגלגל למטה צורות של חול, המתנפלים אל המים בהמולה דקה, ובעבועות בעבועות מתפשטות סביב להם, הן מתרחבות יותר ויותר, מזדעזעות ונכלעות, מהעבר השני של האגם מגיעים צלילי-זוגים וקולות עמומים וקטועים. מכין הסבכים נראים פרות ועגלים רועים, וכאמצע האגם צפה בר-אווה מוקפת אפרוחיה, כשהיא משקעת לרגעים את מקורה וראשה במים. על הכל נסוכה רוח-תרדמה ותם-ילדות.

יצאתי מן הבית עמדתי בפתח וזמן רב הבטתי נכחי, מבלתי יכלת להזיז את עיני בשעת יצירה זו. פתאם הרגשתי, כי איזה כה מושכני אל השדה, אל המרחב, אל האין-סוף, לכרי שמתי פני אל השדות שמעבר לכפר, לא הפצתי כי אחר יחלל בנוכחותו את הקדושה העושרת עלי. עברתי על פני הגנות הדוממים, אשר רק לפעמים הגיע מתוך אחד מהם איזה שאון לא ברור. בדיכתי פגשתי ילדי אכרים, שנשאו אל האגם הביולות-סרמזומים לכביסה. מאחורי הכפר משתרעת כנר-חול עם סבכים מגודלים ורקקי-מים עם שוכניהם המסוקרים, ביניהם משילים עגלים יהודים ואחריהם מקפצים ילדים בני שש ושבע הרועים אותם. עברתי את הכר והגעתי אל גדר של כלונסאות שוכבות. בקפיצה עליתי עקיה ואשב כרוכב, השקפתי

פיריטון

בכפר.

(קטע).

מנוחת-שבת שורה על בתי הכפר, ר' ליב-הוקן שוכב לו על אצטבא רחבה, העומדת אצל הפרוזדור תחת הסלם, שבו עולים אל עלית הגג. על שלבי הסלם מתנפנף איזה בגד מכבם, שתלוהו להתיכש לרוח היום, הכגד מתנפנף אילך ואילך ומבריה את הזוכים המתעופפים על פני הישן, ר' ליב שוכב מתוך על האצטבא כשרגליו נתלות למטה, ופניו כלפי הכתל; לבוש הוא רק כתנת, מכנסים וסלית-קטן, על ראשו ירמולקה מקומטה. הוא התהפך אל צדו השני וכפניו נשבה רוח צה מן האגם, שעל שפתו עומד בית ר' ליב נבדל מכל הכפר, הריש משתכשכים גלי-האגם ומספרים איזו מעשיה בלי סוף ומלאה רוים. השמש מבדיקה על גבי ראי המים ומפזרת מסביב ניצוצו כסף טהור. כחולמת היא עומדת ברקיע ומשקפת למטה במבט שלו ורוה-הנתה, פה ושם מכבכבים מתוך המים דגים זריזים ובכשכשי סנפירים הם מובלים שוב במים המהיכים. על שפת האגם, מתחת לחוף הגבוה,

ואינם נענים עוד מי יודע כמה מאות שנה. המערכת.) אחרי עבוד שלשים שנה לתנועה הציונית כמה הוא קנין היהודים בא"י? בס"ה צרפנו כעשרת אלפים קולוניסטים. יבולים אנו לשבוע רצון "מהמטפו" הזה ולחכות עוד שלשים שנה עד שיהיו עשרים אלף?... ובאופן כזה חושבים אנחנו להגיע למטרה. לגלם את איריאלינו הגדולים ושל הרצל? הן צריכים להזדרז מעט בל "עוד לא יבוא הרוח ויכבה את שארית האש". אנוסים להגיד עד עסקנינו הציונים — שאנב כבודם במקומו מונח — מה שאמר סוקולוב על הקנאים החנוטים שלנו. מוכיחם הוא על שנותם לאין קץ את האני מאמין בניאת המשיח, מבלי לעשות מה לקרב את זו ושואלם הוא: הכמה היא להאמין? להאמין הן יבולים גם נשים ותינוקות! אמונת המשיח — מחליט הוא — היא מעשה לקרב את הגאולה. גם לעסקנינו הציונים יתאים מוסר זה. גם הם נראה, שנעשו נאמיני, כלומר אינם עושים, אלא מסתפקים באמונה. וזה חטא גדול מנשוא.

עת אפוא להזדרז, לאחוז הכל במרץ יותר. כעצלתים ימך המקרה, אמר כבר קהלת וגם אנחנו נלך ונשפיל אם לא נחרול מחבוק-ידים. דבר אל בני ישראל — ויסעו. סדרו האמיניציה עומד על סדר היום. להמונים צריכים לצאת השואפים מנוחה ונהלה, הנלאים כבר לחיות חיי האויר בנולה המתנקת. וצריכים לתאר ולבאר להם את אפשרויות ההגרה לא"י ושאר אינפורמציות רלוונטיות למתעניין ויוצאות ממרכז מסוים, מעין אלו של חברות ההגרה היהודיות באשכנז ואנגליה והמה ינהרו ויעלו. מהם יש לנו עוד מה למוות. צריכים רק לדעת לנגוע בנימי הלב והמוח שלהם. לעמוד עליהם — זה היה צריך להיות תפקידם של מנהיגינו. עד עכשו לא יצאו י"ח לא הראו את עצמם יורשים מתאימים של הירושה הגדולה. נראה מה יהיה להבא.

אכריך — מרגוב.

על המצפה.

תורה עם דרך ארץ.

היו ימים ואינם רחוקים מאתנו, שכל מטרותיו של האב היהודי בחיים היתה, לגדל את בנו לתורה. האם היהודית בלדתה בן, הפקידה בו את כל תקוות חייה, שיהיה רב בישראל או סתם ת"ח. בברית מילה מכרכים את האב, שיגדל את בנו לתורה. זהו טוואסט טבעי. שהתאזרח אצלנו כדורות רבים והוא נובע ממעמקי חיינו, חיי עם הספר. וכאמת לא היו היהודים חושבים מעצמם כל עמל, כבדי להשיג את משאת-נפשם זאת. בראשית כל זמן וזמן היו מחזרים אחרי מלמד טוב,

נזקקה שאלה בטחי, אבל מהרתי לגרשה, כי כל מחשבה הפריעה בעד שפע ההנאה ששפע אל קרבי מכל עבר. ככה שכנתי בעשרים רגעים, עד שהרגשתי איזו לאות וקהות ההרגשה. קמתי ואלך.

מרחוק ראיתי סכה לבנה ונגה אדום, כאותן העומדות על שפת הנהרות בשביל מורדי המים; החלטתי לקרב שמה ולדעת סכה זו מה היא. פה ושם נפגשו סוסים כבולים, חבורות של פרות מפוררות או עדר קטן של חזירים, העוכר במקום מרעה אחד אל משנהו. על שפת שלולית אחת ישב חבר של ילדים זילדות וישתעשעו. הלבתי לאמי, הסכה שנראתה מרובה גמצאה באמת רחוקה מאד. פעמים אחדות התעכבתי בדרך ורק כעבור שעה ראיתי לפני את הסכה במרחק כחמישים צעדים. נשאתי את עיני ושוב לא יכולתי לגרען, כאלו נקטמו מהמראה, שנגלה לפניו, במרחק כשישים צעדים ממני השתרע פס רחב של ברזל-עשת מלוש ויברק בלו לנכח השימש המבויקה. הקשכתי ואזני גדה איזו רטינה עמומה, המתנגלת שפי באויר, ודומה היתה להמון יער בסערה. בקושי הזויתי את רגלי ממקומן ואתחיל מתקרב אל הפס האמוני, אבל בלעמתי שקרבתי אליו נעשה צר יותר עד שנתעלם לגמרי, ושוב התחיל מתגלה — כראשונה בעין שכייל צה שהלך הלך והתרחב, הלך והתפשט. שפת הנהר היתה גבוהה כארבעים מטר על רמת-המים, שלחננו אותה בעקשנות לא פוסקת. כשנחנתי מעל שפת החוף

אחרי רבי הגון, שיפטם את בניהם בתורה ובהלכה והיו משלמים לו במיטב כספם ושולחים לו דרונות בראש הרש, חנכה ופורים, דבר שלא ראינוהו אצל שום עם אחר. אף העני שבעניים היה חושך מוון מנפשו, והיה משלם שכר למוד; התלמוד קדם אצלו לחייו. התורה היתה רוח אפוי, שבלעדיה אי-אפשר לפנות בחיים ימין או שמאל. ובכל קהלה וקהלה צמחו בתי ת"ת, ורשת בתי מדרש פרושה בכל תפוצות ישראל, ובהם מורים מרביצים תורה, מגדילים ומאדירים אותה. בכתים האלה מצאו קן להם כחורי בית המדרש. שם השתלמו כהכמת התורה, אחרי גמרם את למודם אצל המלמדים, והיו לאקדמיים חפשיים, כלומר לתלמידים, שכבהנית הדמוד עומדים כבר ברשות עצמם. לומרים בלי כפייה מצד הרב, ואינם פוחדים מרצועותו. מהכחורים האלה נעשו אה"כ רבנים, משכילים, סוחרים חרוצים, בעלי בתים הגונים, שגם אחרי נשואם בעול אשה ובנים, היו קובעים עתים לתורה. באופן זה בלי כונת מנהלי בלי פרוגרמה, בלי אניציה לעשות מהיהודי יהודי, נעשה היהודי מעצמו יהודי כשר, קשור בעבודות אהבה לעמו ולמסורתו. בטרם נבראה הטריטוריונלוגיה של יהודי לאומי, כבר חי היהודי הלאומי, כבר היו יהודים, שנכלל מקרה מחייהם, התבלט אצלם המוסר היהודי, ופתגמי הו"ל היו שגורים כפיהם. הדיפניציה של המושג "יהודי" לא היתה להם פתקת-הכחירה, כי"א קולטורה של שנות אלפים ממונה בישותם. באופן זה נבראה צורת ה"אדם העברי" שהדיר מלמד כה מחפש אחריו.

למצב הזה קדמו שלשה תנאים: ההתפתחות ההיסטורית של ממלכת כהנים, התיאולוגיה היתה לפניין כל האומה, והיהודי מהמפוס הישן יוכל להולד, להתיחד, לעבוד את אלקיו, לישא אשה ולשכוכ חיים לכל חי בלי כהן-הדת. בעצמו יוכל למול את בנו בעצמו ויכל לסדר קדושים, לעבור לפני התכה ולהתודות לפני קונו לפני מותו והדת בכל אופן אינה אצלו מנופול של דהון ואינו צריך לחכות עד שיבריו בביהכ"מ, מתי יחול חג זה או זה. התנאי השני הוא הנטו, כלומר הלחץ, שהיו לוחצים את אבותינו הסגירה, שהיו סוגרים לפנייהם שערי החכמה ובתי הספר הכללים. כיון שלא היה יכול למלאות תשוקתו לדעת בהכמות הצנוניות, היה שוקד על חכמתו והיה מסלסלה וכשנגשנה. התנאי השלישי והיותר חזק, היא הפרנסה, שהיתה מצויה. בזמן שהקטח היה מצוי בבית היהודי קננה גם התורה בו, בזמן שהצרכים היו קטנים וההכנסות אם לא גדולות, עכ"פ בטוחות, בזמן שהיהודי היה מוצא את לחמו בנקל, היה לוקח לו לחתן בן תורה, היה שולח את בנו לבית המדרש ואינו דואג לתכליתו. בטוח היה, שהון ומפרנס את הכל, יפרנס גם את בנו ואת חתנו, אם יפתח לו חנות או מדינה. המסחר הקטן היה באמת בידי היהודי, ובני שכנינו היו כלם בעלי

נפלטו רבנים רבנים ויפלו למטה ולאזני הגיע קול נפילתם העמוס, הכמתי אל עבר נפלאם — שם השחירה תהום עמוקה ושחורה, גלים שקטים אבל הרוצים התנגלו לאט אל החוף וימצאו להם מנוח בטבע החוק הלבן והרך אשר קבלם בסכר-פנים, והנהר ישן אותם כרטינתו המנהמת.

השקפתי במרחק וארא אנית-קטור של משאות מלכינה בשחף פורש-כנפים, עשן קלוש התאכך מעל לארובתה ואנשים אחדים היו מהככים על הספון, יותר לא נראה בלום מסכי, לשוא סקר מכטי מכל העברים: נתיחד לו העולם עם הנצח, השתטח להנאתו והוא מנהם לו מתוך החטם. וחפץ הייתי או להתמוג עם הנהר, עם יחורו הנצח, עם שלותו העולמית והזועפת, שאינה תלויה בדבר ולשכח את הויתו הפעוטה, הוית כשר-ורם. גם פה עצמתי עיני, כמו שם עד הנכעה, אבל לאות, קהות לא הרגשתי, איזו ערנות שפעה אל קרבי ממקור זה של תנועה נצחית ובלתי-פוסקת, ואיזה צמאון בלתי-מרוה פספע בקרבי, הפצתי להרים את קולי ולצרוח צריחה פראית, שתתמוג עם רטינת הנהר הנאה, שאינו שם את לבו לי בלל. ואזכה, כי כך נדמה לי בילדותי, כששקראתי את פרשת-מסעיו של סטנלי, גם מראה הקוננו, כשנתגלה פתאם לעיני התייר האמיץ. אבל זה היה לא הקוננו, כי אם הדניפר. שלום מ. רוביז'יבסקי.

אחוזו או אכרים או פקידים. באין התהרות מצד שכנינו במסחר, היו אחינו מוצאים את להמם כלאחר יד, בלי קרן גבוהה, בלי הכנות למודיות ומעשיות. הבחור מבית המדרש נעשה לפתור ומוכר ואת הסלסולים של המהרשיא היה מניח גם במסחרו והיה מצליח ואם היה בטלן שלא יצלה לכל מלאכה, היתה אשת החיל שלו ממלאה מקומו במסחר והוא היה לומד ומלמד כבימי כחרותו. הפרנסה היתה דבר מפל והתורה עקר. עתה נשתנו העתים ואנחנו עממם, נשתנו היתים לא רק אצלנו, כי"א גם אצל שכנינו ואנו עומדים ת. הפעמם. נתקררה האדימות אצל העמים, שאנחנו חיים עממם וממילא נתקררה גם אצלנו. מהיהודי-הכהן נעשה איש פשוט, אדם חולני והמפוס הישן מתהפך לאמ, לאמ למפוס חדש.

הברכה לגדל את הכן הנולד לתורה היא יותר מלאכותית ואינה מעוררת עוד אותו הבת-קול בלבות אמותינו. נפלו חומות הגטו ובתי-הספר פתוחים לפני אחינו, ועם הספר ממלא אותם יותר מכפי הצרך. אב זה עצמו, ששלח לפני עשר שנים את ראובן הבכור לבית המדרש הישן, שולח עתה את בנימין הצעיר לנימוזים. בכל זבח משפחה, שחוגגים אחינו בזמננו, יש לנו שעת הכשר לראות שני עולמות מתאבקים זה עם זה. ממשפחה זו עצמה עומדים בוית זו יהודים כשרים כשטריימליך על ראשיהם — וכוונות אחרת שחצנים גלוחי זקן וחשופי שת. זאת היא פעולת הציביליזציה הכללית.

עתה בא התנאי השלישי, השאלה היותר קשה "ואם תאמר מה נאכל!" שכנינו למרו אצלנו חכמת המסחר, לאמ, לאט הם דוחקים את עצמם לתוך שדה כלכלה זו. אנחנו לא למדנו לאחוז בענפי פרנסתם הם. מלבד מעט הפקידים שיש לנו, שנכלל אופן אין זה פותר עוד שאלה בלכלית של עם שלם. אין לנו מעמד אכרי בלל וכלל. חנונינו ומוזנינו הולכים אט ומלחמת הקיום הולכה וקשה. והמצב הכלכלי הרע בהכרח הטביע את חותמו גם על חיינו הדתיים-הקולטוריים. והתולדה היוצאה מזה היא, שהבחורים התלמודיים כלים מעט מעט, אם אין קמח — אין תורה וכל אב פקח הרואה מה שנעשה בהוין, לא יחנך את בנו כמו שחנכו אבותיו אותו, לא ירשה לעצמו שעשועים כאלה, שבנו יכלה מבוחר שנותיו ללא דעת מעשיות, לא יקבל עליו את האחריות, לחנך את בנו לאיש אמלל בחייו.

חלילה לי להוציא דעו על בית המדרש הישן. כלנו עומדים ביראת הכבוד לפני המפוס, שבו חלמנו את חלומותינו הראשונים והמתוקים. אך מהחכרה לבוף את ראשינו לפני חקי החיים החדשים והקשים. מר נהנא מצטער בגליון מיני על הבערות המתרכה כתוכנו. בודאי שיש על מה להצטער, כי אצלנו ישראל ואורייתא חד הוא. אבל הרשונו ואשאלכם, אם באמת צריכים אנו היום, שכל בנינו יהיו תיאולוגים? אם באמת צריכים אנחנו לאוכלסין שלמים של תלמודיים מפלפלים? חכמת התלמוד, שהיא חכמה עמוקה, מקומה בבית מדרש נבון ליחודי סגולה, ולעם די בידיעת חקי התורה והמסורה היהודית ע"י ספרות עממית חנוכית. עלינו לחנך את בנינו חנוך יהודי, אבל גם מעשי, עלינו לשנות עתה את צורת הבחור התלמודי לבהור יהודי ומעשי. עלינו ליסד ישיבות, ללמד בהן את בחורינו כל ידיעות היהדות, ולא דוקא שים, וספרי פלפול ואצל חכמת היהדות ילמדו גם אומנות מעשית. עלינו ליסד ישיבות, שבהן ילמדו בחורינו דיני התורה ובללי מוסרה הטוב, שייספגו אל קרבם את רוח היהדות, גם עברית, היסטוריה וכו'. אבל גם בשעור רב לשונות המדינה, הי. גוריה בללית, חשבון, ועוד ידיעות נחוצות לכל אדם, עלינו לפשוט את צורת הבחור מבית המדרש הישן ולתת לו צורה חדשה לפי תנאי החיים החיים. יעקב הכהן רפספורט.

יתום.

בגליון ר"ט של "הצפירה" נתפרסם מאמר ראשי בשם "אלמן ישראל", הראוי שישננו אותו בכל עת ובכל מקום ובכל לשון, לכל המונינו ולכל ראשינו. תמציתו היא זאת: מרכים בני עמנו להתנדב לצדקה יותר מכל העמים, אבל רק לצדקה, שלפי שעה בלבד תועלתה מורגשת, ואם יתרום אדם מישראל לעשות צדקה גדולה ל"קרן קימת", הרי זה רס לטובת צבור

והם משחירים את הניר אשר לפניכם. כמו שעשו מלך איטליא ויועציו בימים האלה. ובכך שמעו ולבבכם ירחבו וירום משמחה: ממלכתנו גדולה שתי מיליוני קילומטר מרובעות, מספר יושביה חמש מאות מיליון, מספר צבאה שלש מיליונים. את השאר תוסיפו מדעתכם ככל אות נפשכם, כי לא כל הרעות והמגמות שוות. אך אחת אתנה עמכם: בממלכתנו אשר על הניר אין הכדל בין האמונות והנזע, משפט אחד וחוק אחד לכל הנברא בצלם. ועוד תנאי אחד: זכות אדם וכבודו מתחילים לא מן הדקטור אלא ממלאות שנת הכידי, כי רוצה אני לבטל את המנהג המנונה הנהוג ביחוד פה בגליציא, שמי שאין לו תאר דקטור אינו ראוי אלא לכפרות...

בסוף השיבותי אל לבי: למה לנו כל העמל הזה, לכתוב ולרשום ממלכה רבה עד הניה הלא מלאכתנו זאת כבר נעשתה על ידי אחרים, ע"י צוררינו האומרים, כי היהודים מושלים בכל העולם. בכל אופן מזל טוב! שיטתנו מתקבלה מממלכות אדירות וגם חלקנו עלה בשווי ונירותינו בברוח נתיקרו. המחטט.

מכתבים מערי המדינה

קראקא. דבשה יהודית בסועצת העיר היא תמיד לא לא להצון ליועציו העיר היהודים, כי לטובה לא יכניסו את היהודים אל עניני הסועצת, כיראם לרעה ואז התובה הארורה עליהם להגן על בוהריהם ולא תמיד יצלה הדבר בידם. הפעם היה עליהם להגן על היהודים מפני הצעה אנטישמית, שהציעו כהן קתולי וכן מוסר. הם הפצים לא פחות ולא יותר, אלא לקפח זכות הבחירה ליהודים, שאינם יודעים היטב את הלשון הפולנית, בוכוח על-אדות שנוי סדר הבחירה לסועצת העיר הציעו הכהן צאפוטא, כי מי שאינו יודע לקרוא ולכתוב פולנית אין לו זכות הבחירה. כונתו היתה לפי דבריו, למנוע זכות הבחירה מהאשכנזים והטשכים, פן ירבו ויחדל האופי הפולני אשר לקראקא. אך דאשינסקי נרתע לאחוריו וענה, שהקנה כזאת אי אפשרית היא, כי באפן הזה יאבדו כמה יהודים את זכות הבחירה (ואיב בחירתו מוטלת בספק, כי סותרונו נוהגים כ"האחרונה הרוסית, לעשות את רודפס ומצמיחם לבא-יחם). על זה ענה הכהן, שאם אמה הדבר, כי אין כל היהודים יודעים פולנית אין להם באמת חלק ונתלה בעיר פולנית ולא יבתרו. אז מצא לו בן המוסר פיינטוך (ד"ר שארסקי) מקום להראות את לבו הפולני וקטרג על היהודים והלשין עליהם, שבלב בוגדים, כי האינטליגנץ שבהם אינה מרבה פולנית ובספירת העם רשמו שבעת אלפים יהודים, כי הם מדברים יהודית או אשכנזית, ורק באונם היו סוכרחים להורות בשפה הפולנית. הרוצה זכות שוות עליו גם לשאת בעול שנה. אבל אין היהודים רוצים לשאת את העול הפולני, הם רוצים בפולטיקה נפרדה. ואנחנו לא נתן לכפרדים את זכויותינו. ד"ר איגניץ לנדא הוכיח את בן היתודי, היודע את האמת ומתכוון להוציא דבת שקר, שהוא יודע, כי מה שאין כל היהודים יודעים פולנית היא תולדת הגיוט, הפולנים עצמם סגרו את היהודים בשבונות מיוחדות, להיות נפרדים מעם הארץ, ע"פ לא קבלו את הלשון הפולנית וכך נוהגים רבים מהם עוד היום מתוך רגילות. מהרשימות בספירת העם אין ראיה, כי דוב אלה שרשמו, יהודית יודעים פולנית. ד"ר רפאל לנדא גם הוא הצהיר, כי מה שאין כל היהודים יודעים עוד פולנית אין זה מתוך פרינציפ וישנאם ללשון הארץ, אלא היא הולדות התנוך, לפי שאין משיגיהם על חוק הובת הכקור בביתם. הדור החדש כנו יודע פולנית. הכהן צאפוטא התנצל, כי לא היתה בונתו אנטישמית, אין היהודים נרדפים פה והראיה: רביעית סועצת העיר היא יהודים וגם בנשיאות צפאו מקום. אז נבהל משנה הנשוא ס א ר ע והצטיק, כי לא תבור יהודי נבחר, אלא למרות יהדותו בחרוהו... בסוף החלט לתת זכות בחירה כללית לכל איש מבן כ"ד שנה ומעלה. על הגבלת זכות מי שאינו פולנית עוד יועצו.

מארנוב. ביום א' ש"ז היתה פה ועירת הציונים מגליציא המערבית, שהשתתפו בו מ"ה ציר. ד"ר וואהרהאפטיג פתח את האספה עבדית. נבחר ליוזר ד"ר זאליץ. ד"ר רינגל כב"כ הועד הסרכזי מטעים את התאמצותו להדק את היחס שבין ציוני גליציא המזרחית והמערבית, שעד עכשו היה חלש, והטעים את ההכרה ליצור עתונות פולנית ראויה, למנוע טעויות ודבות שוא ע"ד הציונות. ד"ר צ'ימרסן מזכיר את העבודה בקראקא שנספרו בים ובתי סקרא וביחוד כה"ם בקראקא, שיש לו קרן יסודית לבנין בית. ד"ר לעווער עושת חשבון מספר השקלים בגליל הזה נהרבה וכן מס המפלגה וצדקה לא"י. מס נייגד דורש להפריד בין העבודה הציונית ובין הפולטיקה ולהסיר את התיין שבין הארדתוקסים ובין האינטליגנץ וזה אפשר רק ע"י עבדית. אחרי וכות הסר תכן חשוב נתנה האספה אסון להועד. אח"כ הוציא ד"ר פלד בלום ע"ד העבודה הפלשתנית, שצדיקה להתרבו בסכירת פניות הא. פ. ל. ד. ק. וע"ד הקייסים לסטורנטים ולגדולים לסגל להם דעת היהרות. גם תנועה ביבוליתקה נודרה. היבל קריאה וחברות סוהרים. הרובר הוכיח את הועד הסרכזי בלבוב על צמצמו את כל עבודתו במקצוע הכלכלי והסמיני וזונח עבודה ציונית סוהרת. ד"ר פליצר הוכיח תוכחה קשה בלתי

מחובתנו לחבר פעולות לאומיות ורעות רתיות לחטיבה אחת. המטרה הרטה הזאת מלאה אותנו בכח רציני להעמיד את המזרחי על בסיס חזק וקים. גם אל כל שדרות הציונים, אשר ביסודות העיקריים מה תמימי רעים עמנו ובכ"ז לא התקרבו אלינו עד היום, נקרא מלב עמוק: התחברו עמנו בהסדרות המזרחי, כי אחרי הוכחת האפשרות והנחיצות לאגד את האומות עם הרת יחד, נוכל לקנות ליתר פעולה ומלוא הזכות אם יתאחדו כל בני רעה אחת לאגודה גדולה. להתור להגיע יחד אל מטרתנו. לותר על התכלית הנרצה של הציונות בשביל פן נמצא יחס נגודי ואבני נבך על דרכנו. השיטה הזאת אינה נכונה. זה כחמש עשרה שנה עברו מן הקונגרס הראשון והנסיון הורנו לדעת, כי לא די לנו להסתפק באי הפרעה מצד ההסדרות אל התפתחות רעותינו, אנחנו השתדלנו ללכת קדימה. לא השליכה היא העיקר ברעותינו, כי-אם החיוב והחיוב הוא להעמיד את המפלגה המזרחית בראש התנועה העממית, לעשותה תנועה רתית-לאומית שלמה, על ידה יהי כל איש יהודי באמן לתורתו ולרוחו ואנושיותו תהיה תוצאת היהרות. לכן עלינו לשמור ולפתח את כל קנינינו הרוחניים, מן התהי"ק עד שפתנו ועד ארצנו וכו'. לזאת אנו צריכים לחזק כהנו ע"י אהדות כל תמימי רעים לאות כי ירצה העם את ספעלנו.

הננו מרימים אל קולנו אל כל אלה, שאינם רוצים להקריב את כל הקרוש לנו בשביל המטת מצבנו הנשכי בלי תורה ומסורה, הסתפחו בהסדרותנו, לעזרנו להמות הנצחון על צדנו. אל נא תעזובנו לעת בזאת ללחום במתי מעט מלחמת הגנה. באו אלינו בלב שלם ותנו ידכם לעבודתנו, עבודת עם ישראל יאו במיחים אנו בנצחוננו. הלשכה הראשית של הפרציה המזרחית. הועידה, שהיתה בפרנקפורט בחדש אב ואשר החליטה ליסד אגודה קולטורית מזרחית בשם "תחכמני" כבר נוסדה. כמו כן הנו מודיעים, כי ביום א' מרחשון היתה ועידה בפרנקפורט לחברי ההנהגה של בית הספר "תחכמני" שביפו, תוצאות הועידה הזאת נותנות במחון למזרחי, שלא תקטן השפעתו על הנהגת ביה"ם הזה מאשר היתה עד כה.

פיריטון קמן

על הניר.

יכולים אנו לכרך זה את זה ברכת מז"ש. זכות אבותינו עמדה לנו, שהורו תורה בנוים ועתה גם אנחנו בדור יתום זה כבר זבינו, שקבלו העמים מידנו תורה. עד עכשו רק אנחנו לבדנו היינו מצוינים בין האומות בזכותינו על הניר לבד; עמים אחרים מאסו כידוע בזכות כאלו, הם המנושמים, בקשו רק דברים שיש בהם ממש. למשל לא ספחה אוסטריא את בוסניא אל ארצותיה דק אחרי שנאחו בה ושלטו בה שלשים שנה ואח"כ כתבה וחתמה ושלחה לכל הממלכות: בוסניא והרצנובינה שלי הן ואין עוד לאחר חלק בהן, ובן עשתה בולגריא לרומליא המזרחית, ששלטה בארץ עשרים שנה במרם ספחתה לממלכתה. ולעמט זה מצאנו, שאנגליא מושרתת במצרים ויון בקרטה זה כמה שנים ועדיין לא ספחו את הארצות ההן בממלכותיהן. כי למה להן ארצות על הניר אם יש עדיין לאחרים טענות עליהן. בזכות על הניר מסתפקים רס יהודים.

ועתה ראו, חדשה נעשתה בארץ. איטליא ספחה את טריפוליס וצירינה אל ממלכתה בעוד הטורקים אווזים בהן ונלחמים כאריות להצילן מידה ועוד סברא גדולה היא, שבאמת יצילו. איטליא קבלה מידנו את שיטתנו להסתפק בזכות על הניר. ודא רק איטליא, אלא גם ההינאים נעשו תלמידינו המוכהקים. עוד הקיסר מושל בארץ וצבא ופקידים לו העושים רצונו והם הכריזו רפובליקה. שיטתנו נעשתה למנהג מתהלך בעולם. ועתה אין טוב לנו כי-אם להיות לאנשים וליסד גם לנו ממלכה על הניה, הלא אין דרוש לחכמה הזאת לא צבא ולא ממון הרבה ולא חריצות יתרה, אלא סופרים יושבים ועמיהם בידיהם ומצחיהם מקוממים

קמן, חברה או קהלה או בית-תפלה. לצדקה כזאת יקראו עולמית. אבל "עולם" זה יאריך ימים דק כ"עולמו" של עבד עברי, עד היובל לכל היותר. יעבור דור אחד או שנים ואין עוד זכר לצדקה עולמית זו. היהודים אנשי המקום גלו או שבחו ושם הנדיב, שבקש לקנות לו שם עולם, ימחה. הלא בכל דור ודור ובכל מדינה ומדינה נדכו נדיבינו לצדקה עולמית כזאת ועתה אין עוד זכר להם ולצדקותיהם. צדקה קימת לעד היא דק נדכה בשביל כלל ישראל, שאמנם בדורות קדמונים לא היה מוסד כללי לכל ישראל, שיוכלו הנדיבים להתנדב בשבילו, אבל כדור הזה ישנם כבר מוסרים כללים באלה, אבל אין מתנדב להם. עוד מרכים הנדיבים להניה בצוואותיהם לקרן קימת של אינו מוסד מקומי, אבל אין פוקד את המוסדים הכלליים. אלו נשארו כל הנדבות העולמיות מכל דור ודור, שיררו לסמיטון והיו נתנות לתכלית לאומית כללית, היתה לנו היום קרן קימת של מיליארים, כמו שיש לבנסיה הקתולית או לנכסי הוואקוף של הטורקים. אבל אין בני עמנו יכולים להתרגל להתנדב לצדקה עולמית כללית, הקימת באמת לעד, למשל לצרך ישוב א"י ומוסדותיו. צדקה כזאת לא תשכה ולא תמחה, כי כל העם שומרה ומגין עליה. בכל עיר ועיר ישנם יהודים המתנדבים לכתוב ס"ת, שאין כל צורך בו או לבנות עוד בית תפלה קמן, לחרבות את הפרוד וקרוע את הצבור. או אם גדבה גדולה היא היא מוקדשת לבית חולים או למוסד אחר שבקהלות. אבל גם הקהלות עצמן אינן בטוחות בקיומן. כמה קהלות חשובות כאשכנז ובצרפת וכאיטליא חרבו ובטלו, כי אנשיהן הלכו כלם לערים גדולות ובל רבוש הסהלות נזנה ונשכה. וכך יהיה בלי ספק גורל הקהלות ומוסדות צדקתן גם במזרח אירפה, כי גם שם ינהרו משפחותיהן לערים הגדולות או למדינות הים. ועוד לא לקחו נדיבינו מוסר והם מתנדבים ליסד צדקה "עולמית", שסופה להשכה ולירד לסמיטון ואין מתנדב עוד לתכלית הגדולות של כל האומה היהודית, ובמקום שאנו צריכים למיליארים יש לנו רק שלש מיליונים ואנו מתפארים, כי גדולות עשינו. בעל המאמר אומר: אלמן, ישראל לזכרים כלליים העומדים לעד, ואנו אומרים; לא אלמן, כי-אם יתום הוא ישראל, ביתום הזה, שמכיריו חומלים עליו ונותנים לו — ממתקים וצעצועים, אבל שוכחים לתת לו לחם לאכול ובגד ללבוש ונג כמות ממעל לראשו.

מן המזרחי.

חברינו ברעה! הקונגרס העשירי החליט, לסדר ולרכו את העזרה התרבותית בא"י באפן רשמי. ההחלטה הזאת הביאה רעש גדול בתוך המזרחי. אחרים מחברינו, אנשים מסורים להרעיון הנשגב ועובדים חרוצים במחננו, חזו את דעתם, כי אי-אפשר עוד לשאת את האחריות מעבודה ביחד עם ההסדרות הציונית. אולם הועידה הכללית, שהיתה בכרין בחדש אלול, באה לידי הכרה אחרי העיון בכבר-ראשו, להשאר בתור מחנה הציונים, להגן על מסרת דתנו במרץ ועוד גם לימים יבאו. הועידה באה לידי הכרה, כי בח גדול לעם ישראל, שהחזיק מעמד בכל התקופות הרבות, ולא נפל שרוד תחת השפעת זרים, הבטחון בכח הזה העמיד אותנו על המשמר ונתן לנו כח וסבלנות. שאיפות אל הקולטורה הן חלק גדול בפרונגרמנו, אבל עד עתה היו השאיפות בהתפשטותן ובהתפתחותן, עבשו נעשו לחוכה מוחלמת ע"י הקונגרס. הקונגרס הביע הפצו, שבשום מוסד, שיוצ"י ע"י ההסדרות הציונית לתרבות עברית, כא יעשה שום דבר המתנגד לדתנו, הוצאת ההחלטה הזאת אל הפעל דורשת יחס תמיד בין הלשכה המזרחית ובין הועד הפועל הציוני. היחסים הנוכחים שבינינו נותנים לנו בטחון גדול כי הסדרציה המזרחית תקח חלק גדול בעבודת הקולטורה. ביחוד בתבנית בתי הספר של ההסדרות יכבדו וישמרו את עיקרי המזרחי, כמו שראוי להיות בתנועה של העם הישראלי. בהבטחה הזאת ימצא המזרחי את הכח להוציא רעותיו בעניני הקולטורה בא"י ובפעולות חיוביות במושבות החרשות שם. על יסוד הבטחון הזה אנחנו פונים אל כל חברינו בדעה ברדישה נמרצה, להיות נאמנים אך המזרחי ולהציונות. המעשים הראשונים לא ימסו את לבבנו ולא ירפו את ידנו, ובכל אופן לא יפרידו אותנו

חוקרי קדמוניות שברו מחותיהם, לרעת מהותה ומקורה. החוקר מצא, שאין כל מעין בטקום המקדש ואין הבאר מחוברת עם מעינות עפר ונחר קדרון. נורדאו על אדמת הציננות ההדושה. באספת עם גדולה בפארזי דבר נורדאו על הנחמת הציננות החדשה ולעג לנצחון החובכים הרוסים ואמר, שהציננים המדיניים מסרו רק לפי שעה את ההנהגה בידי הציננים המעשיים לנסיון. אע"פ שהיה הרוב למדיניים. עבודה מעשית בא"י בזמן איסור הבנסיא ואיסור קנית קרקעות אינה שזה כלום, כי מלה אחת מקושטא תוכל להרום הכל. המדיניים אינם רוצים לעשות מאומה בלי רשות וזכות גליות.

מוסד הבארון הירש בגליציא. בנ. נ. צ. מספר היד מוריץ פרידלנדר, שהיה לבנים פקיד ה"אליאנץ" הווינית, איך נרב הבארון הירש את י"ב המיליונים לב"ס בגליציא. בתחלה סרב בכל עזו ליסד ליהודים בתי ספר לעצמם, כי הוא חפץ להושיע רק בהתבוללות ובקש תחבולות לכוף את יהודי גליציא לשלוח בניהם לב"ס כלליים. אך בעמל רב הוביח לו ד"ר פרידלנדר, שאין רעשות כן. הבארון שלח את הממונה על הצדקה בביתו וויניציאני עם קומיסיה לבקר את יהודי גליציא ומעט מעט נוכח, כי אין לכוף את היהודים להתבוללות.

עלילת הדם בקיוב. אין מול למאות השחורות בקיוב. כבר השתמשו בכמה תחבולות להפוך את הריגת הנער יושצינסקי לפני הפסח לרצח דתי וכל נבליהם מופרים. אין הם יכולים להבין, כמה הם גרועים מי המאות השחורות האוסטריות, שהצליחו כל כך ברצח הנערות בפולנא להעלות יהודי לפני י"ב שנה לגרום ולאוציא עליו משפט מות? נקייב האורחה כל סודותיהם יתגלו וכל עצותיהם תהיינה לשחוק. זה כמה חדשים כלוא היהודי מגדל בייליס בתור הרצח הדתי. וכבר היה להם עד נאמן, שאחובסקי שמו, שראה את הנער ההרוג לפני בית היהודי ביום הרצח וכבר נועד יום הדין. והנה נמצא רצען נצרי, שבלי משים פטשט ונלה סוד, כי העד שאחובסקי הגיד לו, כי בכסף נשכר להעיר עדותו והרצען עצמו ראה את שאחובסקי אוכל ושותה בחברת שוטר-סתר. עוד היו עדים, שראו כיום הרצה שני יהודים אויסטריים בקיוב וכלי ספק באו לשם מצוה, להכין את הרצה. ועתה הוברר, שהיהודים באו מווארשא לשם עסקיהם.

פגרת קטנות. בימים האחרונים התגפלו חלקוהים לצבא בפיעטרקוב ובקיעלץ בפולן הרוסית על היהודים, שדרו מרכלתם, הנו סהם את כל הנמצא. פוצצו חלונות בתיהם וחלונות בית הכנסת וביה"מ"ד. בקשו גם להכנס אל ביה"כ להחרבו, אך אז הוכאו שוטרים, שעכבו בידם. תעדוניהם האריכו כל היום. כל יהודי הנמצא בחוץ הוכה ונפצע. השוטרים לא התערבו. פגרום היה נכון בקאלארש בכסארביא, אך אר.ני הממשלה הפרו אותו.

פחד בא"י. בגלל המלחמה בטרופולים התעוררה שנאה בכל ארצות מרקיא לזרים כופדים. בא"י פנתה שנאת העם גם ליהודים והחמוץ נתבע בכל עיר וכפר לחרים תרומה להוצאות המלחמה ונותן, התפאר בכל מקום, כי יעשה נקמה גישה בכופדים. פחד גדול נפל על היהודים, אך הממשלה שמרה עליהם בשקידה רבה ולא אנה להם כל רע. בא"י מתפללים היהודים על נצחון הטורקים.

יום היהודים באשכנז. בשבוע הזה היתה כברלין ועירת אגודת כל היהודים באשכנז, היא האגודה המחברה את כל מפלגות היהודים והקהלות לרברים כלליים ו.ג.נ על זכותיהם. מן הנצרים השתתפו בי"ב מועצת העיר, בי"ב מועצת המטלבה ובי"ב החברה הנצרית להגן מפני האנטישמיות. האגודה תוציא ספרות שלמה לבטל את רבות צוררי ישראל. האגודה נלחמה תמיד באלה המרחמים על בעיה מתוך שנאה ליהודים ורוצים לאסור את השחיטה. גם תבעה את עלבון היהודים בצבא. הרב ד"ר בק—דיסלדורף הרציא עיד "היהדות בתוך הדתות"; ציר ועד המדינה ד"ר כהן — דעסאו עיד "המטלבה והיהודים" והוביח קשה את הנהגת מדינת פרוסיה המשפילה את היהודים, מגרשה יהודי חוץ-לארץ. ורוחה פקידים יהודים. רק את המשומדים היא מקרבה וגונתת בזה פרס בעד הכנייה והרמאות. כי הלא הטורים

הכשרון הגדול, אדלער סאמריקה ואת אמתרון מארץ ישראל והם יצינו, בכמה העברית חיוניות עבריים. הוצאות הספרים הגדולות, העבריות והדוגמיות — תושיה, פרוגרס, השחר, שימין, מענדלעלע ועוד — נתחברו כלן להוצאת-ספרים גדולה אחת בשם, צנשרלי ותיסדנה בית מסחר גדול משותף בורשא עם מחלקות בוילנה ובניי-ירוק. ישראל זאמן.

מחרוב ומרחוק.

ענינים מדיניים. כפרלמנט האוסטרי התיצבו המניסטרים החדשים לפני צירי העם. הגראף שטיירק, שהיה עד כה מניסטרי לחנוך, נעשה לראש המניסטרים. בארון היינולד, שהיה נציב מורביא, נעשה מניסטרי לעניני פנים, הקלריקלי הוסארעק — מניסטרי לחנוך, רסלר מניסטרי למסחר, פורשטר — למסחי, המשכני מרנקא לעבודות הצבור. מן המניסטרים הקודמים נשארו על מקומם מאיר — מניסטרי לפינאן, ד"ר הונברוגר — למשפטים, גיאורגי לצבא הארץ וזאלעסקי הפולני לגליציא ולעבודת הארמה. כל המניסטרים החדשים הם פקידים, מוטחים ראשונים למקצוע שלהם. כלם אישנוים מלבד מרנקא המשכני. עתה כועסים הטשכים על אשר נשאר הונברוגר על מקומו והמצב לא הוטב מאומה, אין רוב לממשלה והפשר רחוק עתה יותר משהיה. באוגרן התפשרו מפלגת הממשלה עם מפלגות הפרוד, שהאבסטרקציה תחרל והפרלמנט יעסוק בתקציב השנה. ובחוק הצבא השנוא חליפות ומיסא לא יהיה נשיא. — בטרופולים נלחמים הטורקים והערבים בגבורה נפדאה ומכים באיטלים מכות אנושות. הם צרים על ערי החוף שביד האיטלים והמלחמה נטושה. הטורקים חשיגו חיל נוסף מן הערבים ובסף נקבץ בגלל המדינות והכל נותנים. גם האיטלים שלחו חיל חדש. מחנה מחמדים מאפריקה המזרחית פרצה בעריטריה אשר לאיטליא שם. האיטלים יחלו לשלוח אניות גם לערי אויא הקטנה וסוריא. בינתיים ספחה ממשלת איטליא את טריפולים בממלכתה בטרם בכשתה והכל לעינים לה.

*

ישונות. גם לרוסיה היתה מלחמה קשה שלשים ושש שעה רצופות עם — שורד אחד, שהתכצר בעלית בית גבוה בלודז וירה על גרודי שוטרים, שארבו לו לתפשו ומחצט. השוטרים נלחמו בו בכל כלי הנשק, שמשמשים בהם למלחמת גדולות, החרבו את כל הבית והבתים הסמוכים, פנו את כל הרחוב וכל הגרודים המזוינים האלה לא יכלו לתפשו חיים עד שאחרי מלחמת שני ימים רצופים נמצא מת בעליה. — ביחיד הגדול בכודפסט בטל את משפט האחים האצילים זשילינסקי, שהרגו את מנהל האברים אהים ויצאו לחפשי מביה"ד של המושבעים. משפט חדש יהיה.

יום העברים. סדר היום של יום העברים בלבוב הוא כך: ביום 19 לחדש נובמבר כשעה 11 לפהיצ פתיחה וברבת הנאספים ע"י ד"ר קורנגרין; הרצאה על התרבות העברית בגליציא ובבוקובינה בעשר השנים האחרונות — ד"ר תון. אחה"צ: הסתדרות העברים בגליציא — ישראל ראט; חנוך עברי — ד"ר מרטקובר; ובוה והצעות; בערב מושב ידידים. מטרת לפהיצ מצב בהים בזה"ז — ד"ר קלינגהופר; הבטחת קיום בהים ד"ר משה פייערמאן; גני ילדים עברים ובית חנוך מורים — רפאל סופרמאן. אחה"צ דו"ח של הסתדרות בהים — ד"ר קורנגרין; וכוח; הצעות והערות; בחירת ההנהגה. בערב תהיה אספת-עם רבה, שידברו בה חבר הוהים הצינו ד"ר שטריוו לעווין ומר בולומפלד מזכיר הוהים. אח"כ משתה,

החפירות בהר הבית. ברעווי ביבליק, עתון צרפתי מדעי היוצא בירושלם, פרסם עתה החוקר האנגלי פרוקר (הוא זה שחפר בהר הבית תחת מקום בית המקדש) והערבים חשרו בו, כי גנב את אוצרות מלכי יהודה) את תמצית חקירתו בחפירות. תכלית החפירה היתה, לא לחפש אחרי כלי ביהמיק או אוצרות מלכים, כי-אם לבדוק אם המעינות, היוצאים מהר עפל (מנגב להר המוריה) אל נחל קדרון ועוברים בכסן ההר, מחוברים עם באר המתים" אשר בהר המוריה (היא ה"שתיץ" הנזכרים כגמרא, שהיו תחת המזבח), שזה כמה

תכסיסית את עושי הפוליטיקה וזו להשתתפות נמרצה בכחירות לקהל אהרי וכוחים ואהרי העמדה לסנן את ההצעות נגשו לבחירה ונבחרו לווד הגליל ד"ר פלבלום י"ד, ד"ר צימרמן סגן, ד"ר לעווער גזבר, ד"ר קרגל מזכיר. בתוך הועד נכנסים ד"ר חון, ד"ר ורפהיג ופר ח"ם לייסמנר. בזה גלמה הוועדה, שהצטינה במיום רצינים וחתמות מעשינות לעבודה. — באספת עם דבר הר"ר תון עיד עבודת התרבות וישוב א"י ובאר את סדר התפתחות הישוב מתחלה עד היום וכי הרבה השגנו בכך, הוכיח קשה את אלה מעמנו, שאינם רוצים עוד להשתתף בעבודה האומית הגדולה, שערכה ערך עולם. הכל החזיק טובה להרבון המצוין על זאכהתו הצורקת. אב-הסון.

מכתב מרוסיה.

ווארשא. השאלה האדורה, הישנה-חדשה, שאלת העם היהודי וקיומו, אינה נותנת מנוחה לשונאינו הקטנים והגדולים, להמאות הישחורות של ארצנו הברוכה. האינטליגנציה הרוסית עם סופריה הענקיים, אותה האינטליגנציה, שהולידה את גורקי, קרולינקא, סולוביוב ועוד, שותקת ואינה אומרת אף מלה אחת לשבתנו. איננה אומרת לא הן ולא לאו. זוכרים אנו מה שענה סולמטוי אחרי הפוגדום הקייטובי, ידוע לנו באיזו שתיקה פגשה האינטליגנציה הרוסית את הצעתו של הסופר א מ פ י ט י א ט ר ו ב, שפנה, תחת השפעתו של שלום-עליכם. לפני חדשים אחרים בקריאה לחבריו הסופרים לחלום נגד עלילה דם על היהודים, לבאר להסון הרוסי את השקר, הבושה והרשעה, שישנם בכלבול הזה. זה שנים אחדות, שהגנו חיים במכול גיול של גזרות והגבלות מעיקות. על ראשנו תלוי תמיד פחד הגרושים, הנדירה ועוד... אבל למותר לתאר לכם את מצבנו האמתי. ידוע הוא לכלכם. העתונות הרוסית מתעסקה אמנם בשאלת היהודים, אבל איזו עתונות? הנוב, ווירעם" וסרתנו מטוליפין (אחיו של מטוליפין המנוח), מנשיקוב ועוד יוציאו חסר מענין בכל יום לשנאה עזה ואיס גם לעם ישראל.

אבל מה שכתב מטוליפין לפני ימים אחרים בעתון ההוא עולה כגסותו על כל מה שכתב בבירון זה ער בה עיי האנטישמיים המוכהקים. את המספר הזה לא יכלו אף הסופרים הרוסים לסבול. והמלה של האינטליגנציה הרוסית נאמרה. אמנם חיינו למחאה יותר גדולה, יותר עזה, אבל בתור התחלה רוצים אנו להאמין, שמחאה זו תהיה לא האחרונה של טובי האינטליגנציה הרוסית. מחאה זו, שעליה התמו סופרים ידועים: סולוביוב, מערושקובסקי, גיפיים ופילוסופוב — גרסה אחרי פרסום רבדי מטוליפין.

"צדיק להבין — חותב מטוליפין — שהתבונות הגועיות כל כך הבדילו את העם העברי מהאנושיות, עד שעשו מסנו יצורים מיוחדים, שאינם יכולים כלל לבוא במושג שלנו עיד הטבע האנושי. יכולים אנו להקדם, ללמד, בפי שאנו הוקרים את ההיות, יכולים אנו להרגיש להם תעוב, געל-נפש. כמו לעכביש ולכל שרץ. אבל לדבר עיד, שנאה להם, היה משמע להריסם למדרגה, שאנו עוסדים עליה..." תכן כזה מלא כל מאמרו של א. מטוליפין, שיעור אף התנבנתם של הסופרים הרוסים, אלה השתקנים ביהם לשאלת היהודים...

— העתונות הישראלית ברוסיה עכוקה עתה בשאלת הקונגרס היהודי הבלרי. רוב העיתונים — "הסון", "פרינדי ועוד — הנה נגד הקהלת קונגרס כזה. ומבאדים הם את סבת התנגדותם בזה. שראשית דבר איראשרי הוא כלל, שספלגות שונות, זרמים עם פרוגדמות שונות יבואו פתאם ויתאחדו אפילו לטובת הכלל. שנית, גם אם אפשרי הוא הקונגרס מן הצד הפרינציפאלי והטכני — הנה אין בידו להביא לנו תועלת כל שהיא: להשפיע על הפוליטיקה האירופית וביחוד על הפוליטיקה של ארצות הסורה — לא יוכל גם מוסד עברי עליון. ואם גאווה חידוע של נורדאו בקונגרס העשירי לא עשה רשם גדול באירופה — מה יוכל להועיל קונגרס בלוי?

הפובליציסט הצינוי משה קליינסאן כותב באונוער לעבעין, שאם גם יתגשם רעיון הקונגרס הכללי — מן התכרה, שהוא יהיה צירוי, בלומר רוב המשתתפים בו יהיו ציוניים, מפני שרק אלה הנם האלמנט היותר בריא ואקטיבי של העם העברי. ההבר, שבין קונגרס בלוי ובין הקונגרסים הצינויים יהיה רק זה, שהצינויים ימסנו, משום דרכי שלום, תחת בגוד את הקדשה הארץ-ישראלית, ובנוגע לערכו של קונגרס בלוי בתור מחאה להאנטישמיות האירופית, היה יותר טוב, לדעתו, אלו ערכו המוני העם העברי בערי אירופה ואמריקה רימונסטרציות גדולות נגד השנאה ליהודים. דבר זה היה עושה רשם יותר גדול מסהאת אייאלה עשרות יהודים גדולים, שיתאספו באיזו עיר שיוצרת נדחת.

— הסיון הפוליטי ברוסיה התחיל בפתיחת הדומה. השאלה המתבררת היא: ההתפלגות על מטוליפין ו"השחירה" הרוסית. השאלות נתעוררו עיי הסוציאלי-דמוקטים והאקטובריים. והפתה גדולה היתה, שגוש שקוב, ראש הספלגה האקטוברית הרגיז המענים, כי רוצה נפשו של מטוליפין היה הירודי מרדכי בוגרוב. הירופוט היהודי ניסילוביטש אמר, כי בדברי גוששקוב אלו הוא רואה ספן שבני מפלגתו קבלו את הטקטיקה של הימניים, שבכל הזרמנות הם משתדלים לעודד את החמון הרוסי נגד היהודים. על זה אמר גוששקוב לניסילוביטש: לך עוץ לאחיר. שלא יתעסקו במיור ולא ישרתו בה, ואחרת. הל הערה זו ענה ניסילוביטש, שבמיור אשמים התנאים הפוליטיים של הארץ, שהרגע רק כשיתגשמו בהיים המדיניים של המניפסט האוקטוברי — בכלל הראה לנו המפרה הזה לאן נוטה המפלגה האוקטוברית בנוגע לשאלת היהודים... הבמה העברית בלודז הזמינה את הארטיסט בעל

לא מאהבתם את הנצרות יצאו מתוך היהדות, אלא תועלת חמרית בקשו. ד"ר גולדשטיין הציג ע"ד חיי הרוח באשכנז והיהודים.

ישיבת הועד הפועל הציוני בברלין, בפעם הראשונה היתה בשבוע הזה ישיבת הוה"פ הגדול אחרי הקונגרס העשירי. השתתפו בו חמשת חברי הוה"פ הקטן וכ"כ חברי הועד הגדול מאשכנז, מאוסטריא, מרוסיה, מאנגליא, מרומניה, מהולנד, מבלגיא ומצרפת, מלבד מנהיגי הכנף הקולוניאלית ומנהיגי הקה"ק וכ"כ משרד פלשתינה ב"פ. הוה"פ מפעולות הועד הקטן נשלח לחברי הועד הגדול בכתב. אחרי הרצאה ע"ד המצב הפוליטי נפתח ובוה על העבודה כא"י. הועד הגדול הסכים להצעות הועד הקטן, המכילות תכנית עבודה ככל המקצועית. מקום חשוב תופשה עבודת התרבות במזרח. היו גם ישיבות המועצות של הכנסה ושל הקה"ק.

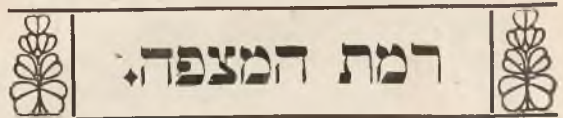
יהודי טריפוליס והמלחמה. על הכשרה שבשרו עתוני האיטלים, כי ת"כ החכם-בשי בשריפוליס שלח אל ראש הקהלה כרומי מכתב ברכה והבעת שמהה לחיל איטליא, הגיד ראש הגולה בקושטא, כי הדבר הוא זיוף פשוט, כי אין עתה כלל חכם-בשי בשריפוליס ואם נשלח מכתב כזה יצא מידי מזיף. אי-אפשר לשום רב לעשות כזאת, כי עליו לדעת שע"פ התורה הוא ח"ב גדול.

הכל מתהיך. בשבוע שעבר, ביום 26 לחדש אסטובר, הוחג יום מלאות חמשים שנה להמצאת הטלפון. המציא היה מורה יהודי בכ"ר פרידריךסדורף אצל פרגפורט ושמו פיקיפ רייס. ביום 25 אקטובר 1861 דרש רייס לפני אספה גדולה בפ"ד"מ ע"ד המצאתו הנפלאה וההמצאה נתקבלה בעולם מהרה והיום אין עוד בית הנזן בכל העולם, שאין בו המכונה היהודית הזאת. הכל מתהיך, הלא גם שונאי ישראל מכניסים על אפס ועל חמתם את מכונת השדים הזאת אל ביתם, כמו שהם מכניסים המצאה חשובה יותר של יהודים אל ביתם ובשמה הם מחרפים את היהודים.

גרופים. למרות הלוקה השיטה במניסטריום הרוסי עוד נציגי הפלכים מחזיקים בשיטה הישנה להציק ליהודים ולענותם באכזריות. כפלך יקטרינוסלב מנרשים יהודים מכמה עריות בתואנות שונות. בקיוב מחפשים בחצי הלילה בבתים ובחדרי המשכב, והיה מעשה בשבוע שעבר, שהבולשת הוציאה כמה יהודים ויהודיות באמצע הלילה ממשותיהם, להביאם אל המשמרה ושתי גערות יהודיות, שבאו למיזב לבקש עבודה או שרות הכניסו להדרים מיוחדים בבית השוטרים ואנסוף. הצעקה והרעש בעיר גדולים. ואת השיטה לא ישנו.

במקום המשפט. למאנבלאט מודיעים מסאנוק: העורך-דין ד"ר שפיגל עמד בכ"י בתור ב"כ יהודי לפני השופט דוכושינסקי. בתוך הדין והדברים אמר השופט אל בעל הדין הנצרי: היה קך לדעת, שאין להאמין ליהודי. על זה העיר עוה"ד ד"ר שפיגל, שאין לשופט לומר כן. השופט צריך לעמוד למעלה מן המפלגות. ע"ן כעם השופט וצוה את ד"ר שפיגל לצאת, וכאשר מאן לצאת צוה את משרתו לגרשו. גם עורכי-דין פולנים הצדיקו את חברם היהודי וכלם קבלו על עצמם, שלא לעמוד עוד לפני השופט הזה.

על פי התורה. מסופר אחר קבל בתלה את הדת הקטולית וא"כ נסדך וקבל דת פתח ובסוף סאם גם בוז ובחר בדת לוסר. שאלהו יהודי ספכריו, מה ראית לבחור בדת לוסר? ע"כ המוסר: לקבל את הדת הקטולית היא איסור גמור, שנאמר לא תרצת ותדגמו, לא תקטלי, דת פתח ג"כ אמורה, שנאמר לא תתור; אבל בדת לוסר אין איסור מן התורה.

התמונה העברית.

ערך הפעולות והרשמים הסוביסטיים של הסתכלות מוחשית במחוזות החיים על הרגשת האדם ושכלו גדול לא רק בחנוך, כי-אם גם בחיים היומיים. כי אין השכל יכול לציד לו מושג ברור אלא ממה שנתברר לו קודם בחושינו. ידוע לכל אדם כמה שונות

הן הפעולות, שיפעלו מחוזות סנטימנטליות הנראים רעניים על רקמת עצבינו ועל מרכז הבינה והדמיון ובין מחוזות, אשר לא ראה אותם האדם, אלא רק שמע או קרא אדותן מעד הספר. כל איש המבקר את בתי התיאטרון יודע את ההבדל הרב, שבין הרשם אשר עושה עליו איזו דרמה בראותו אותה מוצגת על הבמה כאופן מוחשי ובין רשם דרמה, אשר רק קרא אותה מעל הספר.

זכורני מה שאמר הדרמטורג הגדול גלרדן ז"ל לאבי פעם בויערה ציונית בעיר גאלאץ ברומניה לפני כשמונה עשרה שנה — והדברים ראויים שישארו לזכרון — (אבי היה אז ראש האגודה "עזרת אחים" וקנה שמה גדול מאת הברון רותשילד הפרוץ מאדמת "חרן", להושיב עליה תשעים משפחות מרומניה ומבולגריה ועתה הוא אבר במושב "בניאל" אצל טכריה): "הלא תודה מר ברקוביץ, שאני פעלתי הרבה ע"י המחזות שלי מחיי עמנו בארצנו להפצת הרעיון הציוני". ומרוב התפעלות קרא: "אני לא אחרל מכהציג מחזות כאלה ולשיר שירים ציוניים מעל הבמה עד אשר גם השואבות הנכרות אצל הכאר תשורנה את שירי ציון שלי". וכאמת אש של חכת ציון הצית האיש הזה ברומניה במחזותיו. ועתה לראבון לבנו בולטום המודרניזם כל כך גבר בנו, אשר בשבילו עזכנו את המחזות העבריים המהורים, שבהם משתקפת נשמת היהודי, נענעו ותקוותיו, כמו "בר-בוכבא" "שולמית", "עקרת-יצחק" ועוד, והחלפנים בסמרטוטי של גרדן, בעין אלמים, האדם והשמן, "היתומה", "מיראלי אפרת", "השחיטה", אשר גם הטפוס היהודי אין בהם ומכל שכן נשמתו.

הקיסר נירון מושל רומא, אשר חשב את עצמו למשורר גדול התנצל לפני פטרונים על אשר שירו "שרפת מרויה" לא עלה יפה ואמר: לכל עושה פסלים אומן דרושה תכנית (מאדעלל) לפסילי אליליו ואני לא ראיתי עוד עיר בוערת כאש, לכן צוה להצית אש בארבע פנות העיר רומא, ובעת שכל העיר עלתה על המוקד עמד הוא על המרפסת ונשפע מהרשם הנהדר ושר את שירו. לולא נסע ביאליק אל "עיר ההרנה" וראה את החורבן בעיניו לא היה יכל לכתוב את שירו הנשגב "בעיר ההרנה". אלו בקר הרצל ז"ל את הגליל לפני כתבו את ספרו "אלמניאלנרד", כי אז ציורו על היופי בסביבת טכריה, ים כנרת, הרי גולן ובשן, הר חרמון, עלה יפה פי עשר (ידוע שהרצל בקר רק את יהודה ולא את הגליל). היצירות היותר טובות והיותר טבעיות של המספרים הם רק ה"מוטיבים" הלמוחים מהמציאות ומהחיים.

אח ערך פעולת ההסתכלות החלו כהכיר לא רק הפדגוגים להוראה, כי-אם גם הסופרים מחנכי העם החלו לתת בספריהם תמונות, המציגות את גבורי ספוריהם ואת פעולותיהם והמקרים בין פרק לפרק והתמונה הודכת ובובשת לה מקום חשוב בחיים, ואל ההרצאות היותר חשובות, מדעיות, פטלוגיות, טכניות, פוליטיות, נלוה התמונה ע"י "פנס-הקסם" או הקינוטוטגרף. דקינטוטוטגרף יהיה כעתידי לפקטור היותר חשוב בחיים לתועלת התקדמות האנושות. ומי יודע אם לא עתיד להביא שנוי ערכין בחיי כל העמים ולהסיר את גבולות המוסר, שהדעות השוררות ע"ד המוסר לא יהיו ענין יחסי, כלומר תורת מוסר לכל עם ועם בלבד. וכמו שהספריות הולכות ומשפיעות מעם לעם: הספרות הצרפתית על הגרמנים והגרמנית על הצרפתים, האנגלית על וכו' ובין הספרות העברית הלכה והשפיעה במשך כמה דורות על ספריות העמים ומנהיגיהם בחיים הדתיים והמוסריים והיא גם כן נשפעה מהן, כן ע"י התמונה, המציגה חיים ומנהיגים דתיים ומוסריים של עמים שונים, בהכרח שכל אחד יהיה נשפע מהטיב והמוסרי שברעהו ויכון את מעשיו על פי תורת המוסר שבהברו. ע"י התמונה מציגים את המוסר ונגודו, היופי והכעור, המורס והשפל.

ואם גדולה פעולת ההסתכלות של תמונה היה על הדגש והשכל, כמו במחזות המוצגים על הבימה או ע"י מכונת פרויקציונליות, הנה גדולה מזה הן פעולות תמונה מתה. כלומר תמונות המציגות לנו מחזות ופעולות שונות על הגיר או על הבד. כי התמונות החיות המוצגות על הבימה או ע"י מכונה פרויקציונלית פועלות וחולפות מהרה ולפעמים פועלותיהן וצורפיהן

והיחוסים שבין תמונה ותמונה ובין פרק לפרק אין מח בל איש עלול לתפוס אותן ביחד ולהביאן לידי הרמוניה שלמה בזכרונו וע"פ הרוב הפעולות החזקות מטשטשות את החלשות מהן. אבל התמונה המתה, המצוירה על הבד או הגיר, יש בכחה להציג לנו ספר שלם של מחזות ופעולות שונות וקשוריהם ויחוסיהם זל"ז בפעם אחת, ויען שפעולותיהן אינן חולפות וכל המחזות והעצמים תופשים רק שמה קטן, אשר יש בכח העין לתפוס את השלם. לכן עלולה היא לעורר כאיש את הכח של התבוננות עצמית שלמה, מקפת, ולא פרטית חלקית. ומעוררת היא את כח השופט, החוש האסתתי ואת כח הדמיון, אשר הוא היוצר והנותן נשמה לחסרי חיים.

ואם ערך התמונה גדול לגדולים, הרי ערכה כפלים לקטנים, ובפרט להוראת ההסתכלות בבת-הספר. אם נציג למשל לפני הילד תמונת "סנדלר", סביב השלחן על השרפרפים יושבים פועלים עסוקים בעבודתם: זה תופר, זה מכה בפטיש, ממעל לראשם תלויה עששית ועל הרף עומדים געלים ואמזים, על הארץ מפוזרים פטישים ואכזרים שונים, אצל הקיר עומדת מכונה, האומן שבהם לוקח את המדה לאיזו רגל, הנה את כל העצמים והפעולות והיחוסים שבין עצם לעצם ובין פעולה לפעולה, תופס הילד בסקירה הראשונה והם מעוררים בו תשוקתו לדעת שונות העצמים והפעולות הכלתי ידועים לו ולבקש פתרונים על מהות ואיכות הפעולות ותועלתן, ועוד טרם יסביר לו המורה ישאל התלמיד אותו על מהות העצם ומה הוא משמש, ואם תתבוננו תראו, שגם אצל הילד הפעוט יקרה והביכה התמונה והוא מכבר איתה או את העצם המת על החי. נתן נא למשל לילד קטן חתול או כלב חי וגם צעצוע בלב או חתול של עץ או תמונה של אלה, או נראה שהילד יעזוב את החי וישחק בעצם המת, כי בתמונה או בצעצוע של עץ יכול הילד להתבונן מכל צד ועל החי לא, לכן הביכה על הילד הבכה המתה, כי בה יכול למלאות את סקרנותו, לדעת בלי התנגדות מצדה, לשים את אצבעו לתוך עיניה, אזניה ולתוך פיה, ומי יודע כמה מחשבות ופעולות פועל ברגע זה כח הדמיון של הילד, לחסור אם אמנם חי הוא העצם או לא, ועוד.

אבל עוד גדול מזה הוא ערכן של תמונות היסטוריות או דתיות-לאומיות, כי בכח תמונה כזאת להעלות בזכרונו היסטוריה ומאורעות של אלפי שנים, מה שאין הכח הספר, תמונות היסטוריות, לאומיות ודתיות מזעזעות בנו את הנימין שבלב ומעוררות בנו רגש הכבוד והיראה וקדושת הורים וזכרונות עתיקים. "כי ישאלו בניכם לאמר מה האבנים האלה ואמרתם כו', וכל העמים, המציגים מצבת זכרון לגבוריהם או לאנשי הרוח, יודעים את ערכם בשביל הדור הבא. וכמה מחשבות מעוררת בנו התמונה של הכתל המערבי או תמונות היסטוריות אחרות ובלב כל ציוני תמונת אבר מארץ ישראל ההולך אחרי מחרשתו. בהביט ציוני על תמונה כזאת הוא רואה כדמינו את ציון בכניגה וכל איש ישראל יושב תחת גפנו ותחת תאנתו.

ובל ההקדמות שהקדמתי פה לא באתי רק להראות על ערך ונחיצות תמונות עבריות בעלי טפוסים עבריים בשביל בתי-הספר העברים שלנו. בעת שאנחנו הדרור החולף בפרנו את ה"חדר" היה גם בית הורינו יותר יהודי, מרדיציונלי וגם הלמוד ב"חדר" עשר או שתים עשרה שעות ביום קשר אותנו אל המעשים, אבל עתה בית ההורים הולך ומקבל יותר ויותר צורת בית מודרני או — נוכל להגיד — צורה אונטרנציונלית, אבל לא יהודית. קדושה השבת, עריבת השלחן בטכנת המשפחה, יופי ונעימת החגים פג מעטם, סר צלם מעליהם, והחנוך של שעה או שעתים בבית-הספר העברי אמנם יספיק לחנך את בנינו ליהודים לאומיים טובים, אבל את הפיוט והיופי של החיים היהודיים הכיתיים לא ישיב להם מחסר אמאעים, שישמשו לו כתור פרוטוטיופוס והאם לא הביא לנו תועלת יתרה לו הגשנו לפנייהם במקום התמונה "בית" של Meinhold, אשר אין בה רוח חיים ומעם והטפוס זר אי-יהודי, לו הגשנו במקום הבית הזה תמונת חדר מקושט ומאר בערב שבת, האם מברכת על הנרות, השלחן ערוך, הסכה יושבת על הספר ומספרת ספורים לנכדיה הקטנים, ובמקום Auf dem Christmarkt, (Minter). Meinhold

פחותות מכנות חמש שנים ושש מיליון פחותות מכנות מ"ו. אמות כנות י"ג שנה ישנן מיליונים וישנן כמה נשים כנות כ"ה שיש להן נכדים. ע"כ רבות מאד כהודו האלמנות הצעירות. יותר מרבע מיליון אלמנות הן ממזו שנה ולמטה. גם בשוולנד הנצרית נוהגים להשיא בנים ובנות בני י"ז וי"ח שנה. וחנם מכזים משכילינו את יהודי המזרח כזה.

הארץ, המאריכה ימי חיי יושביה יותר מכל הארצות, היא בולגריא. אחד ממאה נפש אדם מגיע למאה שנים. בעוד שבאשכנז רק אחד ממיליון בני אדם יגיע לזקנה מופלגה כזאת. בשנה הזאת נמצאים בבולגריא הקטנה (שמספר יושביה אינו מגיע אף למספר יושבי גרביצא) 3883 בני מאה שנה, באשכנז בין חמש וששים מיליון אין רק 76 בני מאה. ברומניא 1074, בסרביא 573, בספרד 410. בצרפת 113, באנגליא רק 92, ברוסיה רק 89. מזה נראה שאנשי הדרום מאריכים ימים והצפון מקצר שנות יושביו.

בעת שממלכות אירופה כובשות את כל ארצות אפריקה כבוש פוליטי כובשים אותה המחמדים כבוש תרבותי ודתי. לא פחות מארבעים מיליון כושים עובדי אליקים קבלו בעשר השנים האחרונות את דת מחמד. אנגליא וצרפת ואשכנז, שחלקו ביניהן את ארצות אפריקה, חרדות מפני נצחון האיטליאנים. ובפרט עתה בעת המלחמה כאשר ראו, שהאמונה הזאת משפיעה על אנשיה רוח גבורה נפלאה, שאינה מצויה בין הנצרים.

בניו-יורק נגמר עתה ארמון ששטח קרקעו הוא שבעת אלפי מתה, גבהו מאה וחמשים מתה וכו' 25 עליות זו על זו, עשרת אלפי נפש אדם דרים בו. שלשת אלפי מלפונים נמצאים בו ובמרתפו נמצאת תחנת מסלת הברזל.

באשכנז התחברו פילוסופים לאגודה, הנקראת "אגודת קפלר", להלהם כפה וככתב עם שיטת החמירות והמוניסמוס. הכופרה בכל כח רוחני ובמצאות אלקים והם מוכיחים בראיות מדעיות את מצאות הכח היוצר והמעמיד האלהי. חברי האגודה ותלמידיה הולכים ומתרבים ועתידה האמונה באלקים לכבוש לה את כל הלכות.

שמשון לויפער	מזיבע גלאזבערג
מאורשים, מרהשון תרע"ב	קוטוב
לוקאוועטץ	אורי האלדער
שפרניצא העלדער	מאורשים, מרהשון תרע"ב
בוקאטשאווע	סמרי

הנני מברך במז"ט את ידידי החי"ב וכו' הרב מו"ה צבי נתן מאננעהל, שנכתב בסמיכת הרה"ג מו"ה בנימין אריה ווייס האבד"ק ששערנאוויץ. מאיר זילבער — ששערנאוויץ.

בחס לב ובידים רזיות אני מתיר כזו ברכה את שערי עיר הבירה בעלגראד לכניסתו ככי טוב של אהובי אהי הכבוד מר יעקב גציל שנקרא להיות שוי"ב דמתא הזו. ברוך הוא בכואו. ישכר סופר — ביזכור (קרואציה).

ליום חגותי חג בר-מצוה של בני בכורי יעקב נדבתי ע"י "המצפה" עשרה כתרים בעד הקיפה הלאומית. נפתלי וויקלער — פרמישלא.

במז"ט חמה אני מברך את רעי היקר מר אורי האלדער לארוסו עם בת הה"ג מו"ה יהושע העלדער דומ"ץ בסמרי.

אברהם שטיינבערג — בוקאטשאווע. ברגשי אהבה וירידות הנני מברך את רעי מר מענדל יאקובאוויטש ברימאנוב לארוסו עם מ' רוזא פום, ומז"ט להוריהם. בנימין וואלד — ספר"ט.

בכחה רבה הנני מביע מקור לכבי במז"ט לכ"ד ורעי מר יעקב גלאס בקרשאנוב לארוסו עם ב"ד מ' חיי גלאס במרשעביץ. מז"ט להוריו יעקב מאיר שענבערג — מרשעביץ.

מברכים אנחנו במז"ט את חברנו מר מרדכי גלאזבערג לארוסו עם מ' מויבע וויינשטאק. מז"ט לאביו היקר. החברה עזרת ישראל — בוהורצני

אי אפשר להמלט מחסרונות ולפעמים גם משגיאות או העברה שפחית על הענין ואעיר כזה על השמטות שמצאתי. בערך לולב לא נזכר מדוע מברכים על הלולב ולא על שאר מיניו (סוכה ל"ח). — לערך לוצאטו = שד"ל נזכה, שהתנגד לרמב"ם ולא נזכר שנלחם בשפינוזא בקנאה גדולה (משתדל בהפדמה ובספריו). שהיא ידיעה נחוצה וחשובה. — בערך מאכלות אסורים: בעלי הקבלה רואים כזה משום שקוץ ונעול רוחני ואין זה מדויק, כי גם בעלי הפשט יחשבו כן (ראה בערך חזיר מה שכתבתי שם). לערך מגן דוד, כפרוספקט בשר העורך, כי הוא מן הערכים הנכבדים ויש שם חקירה אם הוא ממסור ישראל וכפנים לא מצאנו מאומה. בסדר עולם זוטא נאמר, כי עוד שרש אחד היה לכית דוד כימי מר זוטרא ושחרו למלך לעשותו לנשיא ואחב נכנסה צרעה בנחיריו ומת. ומשום הני צייהן דבית דוד (חותמם) דודכא (צרעה) על חתמייהו, מזה נראה, כי לא מגן דוד" היה חותמם, כי לא היו מבטלים חותם ישן מפני הצרעה.

לערך מורנו יש להעיר, כי האכרכנאל אומר: "אחרי כואי לאיטליא ראיתי סומכים ונסמכים... ולא ידעתי מאין בא להם ההיתר, אם לא שקנאו בדרכי הגוים העושים דוקטורי" (נחלת אבות פרק ששי מ"א) — בערך מזל לא הביא שיטת הרמב"ם, שאסור להאמין שמערכת הכוכבים תפעל על גורל האדם, אף שנמצא ביחידים מחזיל בן (מכתבו לחכמי מרשיליא). אבל הראביע בספר העצמים אומר להפך וכן משמע כדעתו בזוהר (צו דף ל"ז). גם לא ציין מקור המאמר הכל תלוי במזל אפילו סת שבהיכל (זוהר נשא). בערך מספרון הביא עי' שמות ולא הזכיר ע"ב כמסודר בספר החשק המיוחס לר' ישמעאל כיג. — לערך מילה לא הזכיר ס' כד הקמה לרביה ולא הכניס מעם הראביע והרא"ה: למעט תאות המשגל וכי גם הישמעאלים נמולים, אך בלי פריעה. בערך מירא (מיטרא דה) אין לו הכנה, כי ערך זה מקום בהגשמה או "הרחקת הגשמה" או בערך "אלקים" והמשמטש בספר לא יעלה על דעתו לחפש כזה. — לערך מכבי שהוא אמנם מאמר נכבד, אע"פ כי בספר החשמונאים (א' ב') נאמר: שלשת בני מתתיהו היו יוחנן הגדשי (מעיר קדש), שמעון התסי ויהודה המכבי. מזה נראה שהוא שם מקום ואין מעם אחר לשם מכבי. — בערך מכפלה, הנה מקומו במערת המכפלה או ע"פ היה צריך לציין שם עיין בערך מכפלה ושם לא נגע כזה. ובן בערך מסופסמ"א היא ארם נהרים. שהיה צריך להדפס בערך "ארם נהרים", כי שם מקומו והמחפש לא ימצאנו. ובערך "ארם נהרים" כתוב: ע"י "בין הנהרות" ולא נמצא באת כ"י.

לערך מקלמ, ערי מקלמ, חסר: בתחלה אחד שוגג ואחד מזיד מקדימין שמה וכ"ד שולחין ומביאין משם, השוגג ישוב והמזיד ידון ומי שאינו חייב יפטר (מכות פ"ב רמב"ם ה' רוצח פ"ה). — לערך משה רבנו לא נזכרו הגדות הערכים, שאמרו עליו, כי היה מטבעו רע מעללים, אך מרוב גבורת נפשו משל ברוחו ונתעלה למעלה מכל המין האנושי (עי' תפארת ישראל קדושין פ"ד). גם לא הגי' הכותב על מחוקקנו מפני עלילת שילד האשכנזי ע"פ צוררי ישראל הקדמונים במאמרו "דיע זענדונג מאזעס" שהפיה דברים נגדו, וזה נחוץ לצעורינו, הרגילים להאמין בכל מה שכתוב בספר לועזי.

אבל למרות כל החסרונות הקטנים הוא ספר נחוץ מאד. וטוב עשה העורך שהדפיס עם הכרך הזה תפונים והערות לברכים הסודרים. כל מוקיר ספרים ישמה לקראתו. ולמבקרים המחשיכים אורו נאמר כמו שאמר מרן ב"י על הראב"ד: "אם ירם הדרך לנגדו הוא גם הוא השתמש בספר חזק החזקה להרמב"ם, כי רב חילוי. מאיר אליעזר הכהן רפאפורט = הארשטיין.

עולם ומלואו.

בהודו נוהגים, שכל אב קונה חתן לבתו הקטנה מבת שתי שנים ומעלה וכנשה וחמא לאב, שאינו עושה כן, יש כהודו רבע מיליון "נשים" נשואות

לו הגשנו לפניהם תמונת שוק יהודי בערב שבת, תכנית כיהי"נ, החזן עם המשוררים, קריאת התורה, הנכה, סנות, הסכה מצוידה כגן יפה, פסח ועוד תמונות היסטוריות ולאומיות-דתיות ואגב כל העצמים והפעולות, שישמשו בתור חומר מספיק ללמוד ההסתכלות, וכמו שהתכנית ההנדסית היא לקו ולמשקלת באמנות, ככניה ובחרשת המעשה, כן תהיה התמונה-התכנית בעלת צורות פועלות ופסוסים יהודיים היסטוריים לקו ולמשקלת כהנוך למורה, לחבב על פיה על התלמידים את כל המנהגים הרתיים, המוסריים והלאומיים. כודאי צריכה עבודה כזאת להמסר לציר אומן, שיתן ליצירות האלו את החן האסתתי והמוסרי, מבלי לפגום בהיסטוריה, ותודה לאל כי גם באומנים כאלו לא דל עמנו. אמנם מחברי ספרי החנוך זכו אותנו גם בצעירים כאלה. אבל הם כל כך מנוחכים ומנוערים וחוש האסתתי נלקה בהם ברגע הראשון, נשים לובשות צורות גבריים, ואנשים בדמות קופים. התכוננו נא אל הציור "שבת" כההדבור העברי" חלק שלישי, כמה מנוחכה התמונה הזאת, מחבר ה"אלפון" "הדבור והקריאה", המורה מר תמרקיץ, חפץ לתת למתחילים תמונת "עיר" ולא מצא אופן אחד רק לצייר שתי שורות בתים בארך ובראש הרחוב כרוחב "כנסיה נוצרית" עם שני צלבים בראש המגדל. האם הרגש היהודי הדתי לא נפגם כראותו תמונה כזאת בספר למתחילים עברים? לבן התמונות האלה שבספרי החנוך אינן מטלאות לא את התפקיד החנוכי ולא את הרגש האסתתי. ועתה בעת שהרבה ציונים עושים תעמולה בשביל עתון מצויר ורגוני ידים אחד המורים את קולו על יום-העברים, אשר יהיה בימים האלו ויאמר: הסכיבה והבית אשר בנינו גדלים בו זרים הם, יצרו לילד למצער סכיבה וחיים עבריים כבית-הספר העברי, בית-הספר העברי יהי לילדים כעין מוזאום עברי, כל אשר בו יהי עברי, לומר גם התמונות שבספר ועל המיר תהיינה עבריות מהורות, לקים וראיתם אותו וזכרתם בו, וכשביל לחוציא את הרעיון הזה לפעל צריכה ההסתדרות להוציא מניות ובטח כי ימצאו הרבה קופצים עליהן לא רק בין ועדי בתי-הספר העברים בכל תפוצות ישראל, כי-אם גם בין אנשים דתיים ולאומיים, לקשט בהן את כתלי חדריהם, מזה תצא תועלת כפולה לחנוך וגם לאמנות העברית. כוששאמש. ב. י. ברקוביץ.

עיון בספרים חדשים.

אוצר ישראל חלק ששי. אנציקלופדיה לכל הכמת ישראל, ספרותו ודרכי ימיו מאת י. ד. אייזענ-שטיין, מכיל את הערכין מן "לוד" עד "מתקה". הגעו בעצמכם אומן אדרכל בונה פלמין, עושה לו דפתראות ופינקסאות, משרטט ורושם ומחשב לו את כל הכנין והוצאותיו והאמצעים שבידו ואת חלקי הכנין יכין בפ"י הצרך שבהם, יעמול שנים אחרות כלי לאות ומאות עוזרים יעבדו בזעת אפים עד שיוציא מעשהו לפעולות ידים, וכשתגמר מלאכתו יבוא איש אשר לא עמל בו ויבקר מעשהו וכשימצא שלא נעשתה העבודה ע"פ שיטה ידועה, אלא ע"פ שיטה אחרת, לא ישים מול עיניו את כל היגיעה והאומנות של הבונה ועוזריו והתועלת, שהביאו בעמלם, אלא יבטל את כל הכנין כאלו איננו ואינו משמש לכלום. ככה נעשה לאיש העמל זה שנים אחרות כספרותנו ובונה כנינה המפואר ב.אוצר ישראל, מר אייזענשטיין ע"י סופרים האוהבים לבטל כל דבר, שלא נעשה על ידיהם הם והעיקר — שלא השתכרו בו ומעלימים את כל החמדה והתועלת הנמצאות בספר היד הנעלה הזה. והאמת עד לעצמה, כי המזל החרוץ עובד בשקידה נמרצה וקבץ ולקט אל אוצרו כל מה שיהודי תורני, משכיל, חכם וחוקר צריך לדעת מכל ענפי היהדות. אנו פוגשים בכל כרך בסופרים חדשים, אשר להם יד ושם בספרותנו והם מעבדים את כל ערך ומאמר בדיוק וכוהירות האפשריים. גם בכרך הזה נמצאים ערכים יקרי ערך ומאמרים שלמים, אשר כל אחד הוא בנין נהדר בפ"ע. וראוי האוצר לעלות על שלחן כל יודע שפתנו כלי הכדל מפלגה ושיטה והשקפת-עולם. אפס בעבודה ענקית כזאת הנעשה לשועד ידוע

פראַפּ. דר. קלעבס שרייבט: דיא אויסגע- צייכענעטען, פאן זא פיעלען זייטען בעשטעטיגטען ווירקונגען דעס נאטירליכען פראַנץ יאָזעף-ביטער- וואססערס האבע אויך איך געלענענעניש געהאכט, מיט דעס גינסטיגסטען ערפאלגע ביא פערשיעדענארטיגען קראנקהייטסצושטאנדען, נאמענליך אויך ביא טובער- קולאָזען, צו ערפראכען. איך זאז דיא אים בעניגן דעס פראצעססעס זיך בילדענדען שטוהלפערשטאפֿינגען דורך דאס פראַנץ יאָזעף-וואססער ווייכען, אהנע דאסס דיא געפירכטעטען דאָררהאָען זיך דארור איינשטעללען.

קונקורז.

- מועצת הקהלה בניימארקט (Nowy targ) אצל סאנדץ גמרה בישיבתה בהסכמת הרב אביד למנות מיד שר"ב שני בקהלה ע"פ התנאים האלה:
- (א) שאינו צעיר מבן 25 ולא קשיש מבן 30 שנה;
- (ב) תעודת רב יריש שחוא מומחה ושנתחנך באומנותו;
- (ג) הוא צריך להיות בעל תפלה מומחה, קורא ומוהל;
- (ד) לעת עתה יתקבל לבחינה רק לשנה אהת ואם יהיה רצוי לצבור יתמנה בקביעות;
- (ה) שכרו הקבוע מקפת הקהל 2000 כתר לשנה. חוץ מהכנסות, שאינן קבועות;
- (ו) זמן הגשת הכתבים וההתייצבות לפנינו עד יום 15 לחדש דצמבר 1911, עד היום ההוא ישלחו אלינו הרוצים במשרה זו את בקשותיהם ותעודותיהם וכתביהם;
- (ז) הוצאות נסיעה לכאן נשיב רב לשוב שיתמנה פה.

Nowy targ 1. November 1911.

L. Syrop. בשם הנחנת הקהלה ל. סיראָפּ.

בחצי המהיר.

מספרי „אחיאסף“ שהיו לנו למכור, לא נשארו עוד רק „דרך לעבור גולים“ מאת ליליענבלום 95 דלר. הזכרונות מאת פריעדבערג שני כרבים 2.45 — 38. ודרך תשובה הכל עם פורטו. אלה ששלחו לנו כסף בעד ספרים שכבר נמכרו ולא יכולנו עוד לשלוח, רשמנו כספם על חשבון המצפה. מו"ל „המצפה“.

מרגשי לבני אביע במז"ט לודי ורעי יקירי המושלם מר אלעזר האממער בפאמארין לארומו עם מ' חנה שפארער. מז"ט להוריו. ב"א חיים זאב ווילדער — בערלין סמוך לבראד. בחדרהוגיל אביע במז"ט למחותי ה"ה מו"ה יצחק האמער לארום בנו המושלם מר אלעזר. מחותנו יצחק צימאנד — בערלין סמוך לבראד. מעומק רבני אני מגיש במז"ט בשמחה וחדוה לרעי מנוער ויד"ג מר אלעזר האממער בפאמארין לארום. ישכר דוב לאנדא — פהארין. תזל כמל ברכתנו במז"ט ורב אושר לאחינו המושלם מר פינחס לארום עם מר' סימה האללענדער בלובאטשור. האחים חיים ולוי אבענד — מיטשין במז"ט אברך את רעי מנוער מר אליעזר יששכר דוב נאלדמאן לארום עם ב"ד מ' באשי קלעפנער פה. מז"ט להוריו. אלעזר ראטהמאנן — פראכניק.

דער עכטע

פראנק: קאפפע-צוזאטן

איזט פֿערלאַססליך

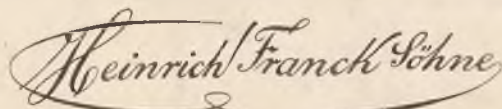
כשר

יעדאך אכטען זיע דארין.

דאסס זיע נור דען „עכטען“ קויפֿען!!

דער עכטע איזט צו ערקענען אן

די עזר אינטערשריפט:

אונד דיעזען פֿאבריק-מארקען:

פֿאבריק-מארקען.

פֿאבריק-מארקען.

פֿאבריק-מארקען.

גאראנטירט פֿערלאַססליך כשר

דיא פֿאבריקאציע אין סקאווינא-קראקא ערפאלגט תחת השגחת הרב הגאון יעקב פֿרענקעל תאומים שליט"א אבריק פֿאָדגורזשע, חתן הרב הצדיק המפורסם משה האלברשטאם שליט"א מיניאוווע המתגורר בעת סאנץ חדש.

כלב מלא רגש אהבה אברך במז"ט את ש"ב יניח ויחכים מר אברהם הייס בייגל לארום עם מ' רחל אלטר בבוקרא. מז"ט להוריהם ולהורי הוריהם. ישראל מעטה — ברזאדאווע. אברך את בן ניםי מר יוסף קליין בכריגל ובלתו מ' פערל אנסטלער בניעפאלאָמיצע לבאס כבדית הארוסין. יצחק הורוויץ — קראקא. ברגשי אהבה וחה אברך במז"ט את ידידי היסר מר יוסף קליין פה לארום.

פייבל קלונדער — בריגל. תזל כמל ברכתי במז"ט לרעי הנכבד מר יוסף קליין פה לארום מז"ט להוריו היקרים. חיים איש מצליח — בריגל. הרינו מברכים את ידינו מר דוד הערמעלע במיעלען לארום את מ' פּרעהרין במז"ט ורב אושר במז"ט להוריו היקרים.

יצחק ענגעלבערג ואשתו — אשפיצין. הנני מברך במז"ט את ידידי ש"ב מר דוד הערמעלע במיעלען לארום. ארימלך בלאטבערג — מיעלען. הנני מברך במז"ט את רעי מר ליעבער שישלער פה לארום עם מ' פייגה רוזן בווישניא. הענדערל שטאלצבערג — נעמרוב.

הננו מברכים במז"ט את מר ליבר פישלר פה לארום. חיים ליבוש פישלר, משה ראזען — גיעמירוב. בשם החברה קנין ספרים פה הנני מברך במז"ט את מר ליבר פישלר פה לארום. ישראל דאָננער המנהל.

מעמקי לבני הנני מביע במז"ט למר נחום קופפערמאן לחתונתו. משה ליב קונלער — סניאטין.

מעמק לבי אברך במז"ט את רעי אהובי מר אברהם ראזמארין פה לארום עם מ' פערל נאכטיגאל בכרעזאן. שלמה האמער — קוזובא, בעת כלבוב, בחדוה ובידידות אני מברך במז"ט את ידידי היסר מר נחמן פֿראגע בקוזובא לארום עם מ' יוסא בארשאק בקוזובא. שכמה האממער — קוזובא, בעת כלבוב במז"ט אברך את רעי מנעורי מר נחמן פֿראגע בקוזובא לארום. מז"ט להוריו. שאול ראָהאטינער — לבוב.

ברגשי גיל וחדוה הנני מביע במז"ט לרעי והברי לדעה מר נחמן פֿראגע לארום. מז"ט להוריו. זושע האממער — קוזובא. הרינו מברכים מעומק לבנו את ידינו היקר מר בערל ראזענבוים לחתונתו עם מ' ליבע ראפאפארט במז"ט. מנחם מענדל סניל ורעיתו יוסף סג"כ — זבארוב.

Wundervolles für Bruchleidende!
K. k. patentirtes 41588
Radical abhilfliches **Bruchband**,
kleine Dimension, geringstes Ge-
wicht, ohne Feder oder Metal,
schmerzlos, ohne Druck wirkend.
Anfragen mit retourporto an:
M. KANTOROWICZ, PODGÓRZE,
bei Krakau.

הגרות מחיי הנביאים
בספרה הערבית ונערכו עפ"י המקורות הראשונים הנדפסים ואשר עודם בכתובים עם הערות והארות רבות ונעתקו בפעם הראשונה לשפת עבר, שפת הנביאים מאת דר. יצחק צבי אייזענבער ח"א „חיי איוב ומשה“. המחיר כתר וחמשה הלר. נמכר ע"י המצפה.

תולדות תנאים ואמוראים
אלף ושלוש מאות עמודים גדולים, יכיל בקרבו קורות ימי חיי רבותינו הנזכרים בש"ס בבבלי, וכל המפרשים מן שמעון הצדיק עד סוף רבנן סבוראי, דברי ימי חייהם, ושטתם, אבותיהם ובי"א. סדר למודם, רבותיהם, חבדיהם ותלמידיהם ותקנותיהם כל המאורעות והקורות בימי חייהם מסודר ע"פ א"ב עם באורים והגהות ונרסאות יקרות. — מחיר כל השלשה חלקים באנגליא 10/6 (מכורך 13/6). רגל מכורך 20/- באשכנז 12 מארק (מכורך 15 מארק) בצרפת, הולאנד, אוסטריא, אונגארן, רומניא 14 פראנק או כתרם באמריקא קאנאדא 3 דאלאר. נאכנאמע אין באנגליא גם יצא לאור הספר המפורסם **אגרת רבינו שיריא גאון** עם באור יקר בשם **פתשגן הכתב**, מחולק בפעם הראשונה לשלשה חלקים ופרקים מחיר הספר באנגליא 2/6 (רגל מכורך 5 שילינג), 2,50 מארק, 1 רויכ 3 כתרם הכל עם המשלח. מאת הרה"ר **אהרן הימן** בעל המחבר ספר בית ועד לחכמים. מחיר הספר בית ועד לחכמים 4/5 מארק, 6 פראנק, 2 רויכ 1 1/4 דאלאר. למוכרי ספרים הקונים לפחות 10 עקסעמפ. ינתן ראכאט. — אדרעסע להמחבר **Rabbi ARON HYMAN, 3a Tenter street, North, London E. England** המחברים אל ישלחו את ספריהם בחליפין, אלא ישלחו כרטיס כפול ויקבלו תשובה.

כשרה זעלכוואארען-פאבריק
Salomon Podhorzer, Tarnopol, Sobieskiplatz
ליעפערט אלע סארטען זעלכוואארען בעסבע כשרה דעליקאטעסע. דיא פֿאבריק איזט לויט דען מאדערנסטען בעהעלפען אונד היגיענישען פארדערונגען איינגע- ריכטעט, וויא עלעקטרישע טראכט א. ז. ו. אונד ערציגט נור פרימא ווארע בהכשר הרה"ר שטען באב"ד זצ"ל בן המחבר ספר מנחת חנוך עם בית דינו.

הכרית הוותיקה גדולה של כל מיני ספרים עבריים ודקלים ווא בנות-ספר הספרים של: **L. FORTGANG, Krakau** הקטנים 2-3 ספרות העברית 4-5 ספרות העברית והם ספר דומדומ ולמודי נכונים ובהם 1

רשימת ספרים ישנים
קאטלוג Nr. 9 יצא זה עתה לאור מכיל 900 ספרים יקרים ועתיקים הקטלוג ישולח חפשי לכל דורש. **JACOB LIPSCHUTZ** 1 Finch, St. Brick Lane London E.

האמעל לאנדדעם בקראקא.

הנני מודיע בזה את אחי היהודים
הבאים לקראקא, כי אני מקבל על השבועי
את בית המלון והמסעדה הידועים בקראקא
רהוב שטראדאם 11 ואנחל אותם באופן
מודרני בתכלית ההדר והדיוק. כל בית
המלון יתחדש מעתה ברהיטים הישנים
ובני כפי דרישות תתי המלון המהודרים.
השירות תהי עצהוייט ואשתדל למלא
רצון אורחי ולהשביעם קורת רוח גם במלון
וגם בבית המאכל. המזונות בתכלית הכשרות
ליהודים הרדים אפילו למהדרין מן המהדרין
וערכים להיך וכל איש ימצא פה כל מיני
מאכל ככל הישר בעיניו. גם משקים מכל
המינים יהיו נכונים לדורשיהם. המחירים
ממוצעים. כבית המלון אולם גדול לחתונות
להגינות ולאספות. מענדל בוימינגער
נכד של ר' העשול בוימינגער ז"ל
ובנו של ר' פנחס בוימינגער ז"ל.

לקורות הקראים בגליציה

מאת ראובן פאהן
עבודה היסטורית מלאה ענין על אדות
כואם, תולדותיהם והבניהם במשך מאות
שנים. גרפס כמספר מצומצם.
המחיר 40 הלר, במרקאות. נמכר ע"י
MENDEL AXELRAD
in HALICZ, (Galizien).

דברי ימי היהודים

בשפת אשכנז
של גרין, שלשה כרכים מכורכים בכריכה
נהדרה. הכרך הא' מראשית ימי ישראל
עד החרבן, הכרך הב' מהחרבן עד הרמב"ם,
הכרך הג' מהרמב"ם עד ימינו. מהדורם
המצוב 14 כתרים ואנחנו עשינו חוזה עם
מוכר ספרים להוריד המחיר לקראי. "המצפה"
והננו מוכרים את שלשת הכרכים למוראינו
בעשרה כתרים מלבד מחיר המשלוח
75 הלר.

Admin. „HAMICPE“, Kraków.

M. Gutwirth, Krakau
MOSTOWA 3.

liefert Knochenmehl und
Thomasmehl in jeder
Gehaltslage zu sehr billigen
Preisen. **AUSSER KARTELL.**

ידיעה שלמה ומקפת בשפת העברית לכל
סקצוניה ימצא כל אהד, בין שהוא
סתחיל, בין שיש לו כבר ידיעה מוקדמת
הגונה

בל"ב מכתבי הוראה

בשפת הוראה יהודית נדפסים ובאשכנזית-
אויסוגרפיים, הכוללים בקרבם חלק הגון
מן הספרות בשיר ובפרוזה ואת כל
הדקדוק סתחלתו ועד סופו עם תוכנים
רבים מאד בכתיבה.

פרוספקט מפורט הנם.
מכתב לדוגמא 1.05 כתר.
האודיסה:
שבה וואלקאווסקי קראקא
Postfach Nr. 119.

כשר גענזע-פעטט לפסח
ראהעם הייטען עט פלוסטער אונד גע-
קאכטעם שמאלץ, ליעפערע טעגליך
פרישעם

Juda Zins in Husiatyn (Galizien)
פריזע, הבשרים ותעודות מהרבנים הגאונים
מפרעמיסלא וסטרי שליט"א ומגאון
מכרעזאן זצ"ל וזענדע אויף פערלאנגען.

Erstes und Grösstes
Gramophonhaus
JOSEF WECHSLER
Engros & Endetail
Lemberg, Sykstuska 2. Krakau, Grodzka 71.

גענעראלפערטריטער דער גראמאפאן אקציען - געזעלשאפט
מיט מארקע שרייבער ענגעל
גרעסטעם לאגער פאלנישער, דויטשער, העברעאישער אונד
יודישער פלאסטען מיט מארקע ענגעל.
20.000 פלאסטען ערסטגרעסטער קינסטלער
שטעטס אום לאגער
דעפארטאמנטיילע אונד וועקשטעטע אום ארבע. בעסטע אומטויש-
בעדינגונגען. — פרייזקאטאלאגע גראמאס אונד פראנקא.

לעמבערג, סעלעפאן 2033/II
קראקוי, סעלעפאן 461

כשרה זערכווארען פארבריק

A. Finkelstein, Lemberg, Gołuchowskipl. 2.
ליעפערט אלע סארטען זערכווארען, בעסטע כשרה דעליקאטעסע. די פארבריק איז
לויט דען מאדערנסטען בעהעלפען איינגעריכטעט, ווי עלעקטרישע קראפט א.ו.וו.
אונד ערצייגט נור פרימא-ווארע
בהכשר הרה"ג ר' משה באב"ד האב"ד פה.

האט איהר א קרוב, א פריינד אין אמעריקא?
שרייבט מען זאל פיר אייך אויסשרייבען די

יודישע גאזעטען

די עלטסטע און בעסטע יודישע צייטונג, 32 גרויסע זייטען,
ערשיינט אין ניוארק זייט 1874 יעדע וואך, עם קאסט 3% דאלאר
א יאהר, פריי דורך פאסט צוגעשיקט אין עסטעררייך. 1.75 א האלב
יארה. אבער דער יעניגער וואס שניידט אויס דיעזע אנאנסע און
שיקט זייצו זיין פריינד קיין אמעריקא, קאן זיין פריינד בעקומען
פיר איהם די יודישע גאזעטען פיר 2% דאלאר א יאהר 1.25
דאלאר (6 קראנען) א האלב יאהר. נור ביז ר"ח השון גילטיג.
שיקט אלזא דיעזע אנאנסע צו אייער פריינד און ער וועט שוין
איינצאהלען די מזמנים פאר אייך.

אייער פריינד וועט זיך פרעהען, אז ער קאן אייך דעם גהת
מאכען מיט א אזא מתנה, דורך וועלכע איהר וועט איהם יעדעס
מאל געדענקען און דאנקען. די בעסטע ארטיקלען און פעליטאנען,
די ריכטיגסטע נייעס פון אמעריקא און פון דער גאנצער וועלט
געפינט מען אין די יודישע גאזעטען. איהר קאנט אויך זעלבסט
שיקען דורך א פאסטאנווייזונג דעם רעדאקטען פרייז מיט דעם
אויסשניט דירעקט. אדרעסירט:

Jewish Gazette, 187 East B'waj, New-York.

Newyorker Germania
Lebensversicherungsgesellschaft.

Versicherungsstand am Schlusse des Jahres 1905 K. 539,686.228.—
Stand der Activa laut Bilanz Ende 1905 " 176,528.370.—
Einkünfte von Assekuranz Prämien und Zinsen 1905 " 30,747.986.—
Ueberschuss vom Jahresumsatz K. 2,215.336.— }
Reserve v. früheren Jahren für Dividende " 11,718.647.— } 13,934.003.—

Folgende Vorteile bietet die Newyorker Germania ihren Versicherten:

1) Sie gewährt die ersten Dividenden schon nach Ablauf des ersten Jahres:
2) die Polizzen behalten ihren Wert nach 3 Jahren der Ausstellung sogar wenn
die Versicherten durch Selbstmord oder Duell starben, und auch in Fällen,
in welchen der Antrag objectiv falsche Deklaration enthält; 3) Reise um die ganze
Erde unterliegen keine besonderen Prämien; 4) ebenso brauchen im Kriegsfalle die
zu den Waffen Berufenen keine besonderen Prämien zu zahlen; 5) nach 3-jähriger Ver-
sicherung kann der Versicherte, bei Einstellung weiterer Entrichtung der Prämien, über
die Polizze frei verfügen, gemäss der in der Polizze ersichtlichen Instanz.

General-Agentur für Westgalizien:
Sigmund Gleitzmann, Krakau
Jasnagasse 5.
Agenten unter günstigsten Bedingungen gesucht.

Abteilung: Briefl. Unterrichts-
usbildung zum tüchtigen
Korrespondenten,
Abuhalter
Rechnungsbeamten, Schönschreiber,
Korrespondenten, Buchhalter, etc.
Simon Berlin
Verlagsgesellschaft
Siegal'sche Probedruckerei 13

General-
resubstitut
Stöhe-
res-
Ge-
halt-
Bes-
serer
Stellung

כהא דהתירא עדיה!
כל החפץ לגלה הזקן בהתר ולא באסור
יקנה ממני את אבק-הגלוח החדש

EXCELLENT

כשמו כן הוא, טוב ויפה וריחו נעים ומועיל
לגלוח הזקן ברגעים אחרים עצהוייט. הורא
דבר ה' יוצא בזה ידי חובת המקום וי"ח
הבריות, מהיר תבה אהת כתר הצני. שתי
תבות שני כתרים וחצי. ע"י נאכנאחמע
לא ישולח, כתובתי עתה.

MOSES KATZ
JERUSALEM, Palästina,
Poste restante
לפנים היה מושבי בלונדון.

ליהודים חרדים הנוסעים לוויין.
עלעגאנט
רעסטוראנט
ערסטען ראנגעם
פערקעסליך כשר פערלעסליך
אונטער פערזענליכער לייטונג דעם רע-
נאמיערטען רעסטוראטערס **יעהב**
פינקהאם אים פראכטפאלען ניבוי
האמעל ניו-יורק וויען II. קליינע
שפערלנאסע 5. האכצייטען אונד באנ-
קעטס ווערען ב"י ציווילפריזען פין
אונד עלעגאנט אויסגעפיהרט. רעפערענצען
איבער כשרות צור געפ. פערפרינגונג.

האמעל ורעסטוראציאן כשר
לבע"ב יהודים של
שלום אהרן ראזענטאל
בלבוב, רחוב רועזניצקא 13
סעלעפאן נוי 1314

להתונות.

מחותנים הרוצים לחוג חג התונה בעיר
נבריה אין טוב מעיר רישא (Rzeszów)
אשר במרכז גליציה ושם אין מקום מוכשר
מבית מלוני המוכן מחדש והמשוכלל בכל
התקונים ההיגיינים ובהדסים נהדרים מוארים
באור אלקטרי וכיו ארוחתי דשנה ורעננה
ערבה להיך יהודים כשרים וכשרה אף
לאוכלי חולין על טהרת הקדש. משקים
מן המבחר מכל המינים. לחתונות, לפחולות,
לאספות ולדרשות הכינותי היכל גדול
192 מטר מרובעות ונכון הוא לכל הטודיע
מראש, פנחס בערגער.

HOTEL BERGER, RZESZÓW.

Wyd.: S. M. Laser
Odpowiedzialny redaktor: S. M. Laser.
Drukiem M. Lenkowicza w Krakowie.
Bożego Ciała 22.